BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI.

№ 22.

Wilno, dnia 27 stycznia 1926 r.

Treść numeru:

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ~~DOMINIKAŃSKA № 13.~~
XXXXXXXXXXXXXXX
Wileńska 25 m.3.

X. K R O N I K A . a/Zagraniczna.

--------ooOoo-------

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

S t o s u n k i L i t w y z R o s j ą S o w i e c k ą.- Wizyta Cziczerina w Kownie w drodze powrotnej do Moskwy była przez długi czas komentowaną przez prasę litewska jako nowy etap stosunków litewsko-rosyjskich.Tak więc "Lietuvos Żinios" stwierdza,iż wizyta Cziczerina była jakby zakończeniem pewnego etapu w stosunkach litewsko-sowieckich,etapu stopniowego przekształcania nieufności próbami gospodarczo-ekonomicznego zbliżenia do Rosji Sowieckiej.- Okres ten "Lietuvos Żinios" charakteryzują jak następują:

> Pierwsze bardziej objektywne głosy w kwestji tych stosunków odzywać się na Litwie zaczeły pa dopiero po powrocie delegacji profesorów litewskich do Leningradu /uroczystość rocznicy Akademji Nauk./ Wkrótce potem,już z inicjatywy rzadu udała się do Moskwy ekonomiczna misja litewska,której członkowie zaczeli po powrocie do kraju w różowych barwach przedstawiać stosunki panujace w Rosji.Przedstawiciel sowiecki w Kownie p.Aleksandrowskij ze swej strony kilkakrotnie zapraszał na herbatke dyplomatyczną przedstawicieli prasy litewskiej pragnać przez to wyrazić chęć ZSSR do zbliżenia się z Litwa.-
>
> Naogół skonstatować należy,iż inicjatywa w tym kierunku cały czas płynela ze strony ZSSR.W delegacji litewskiej do Moskwy zbyt mało reprezentowana była kooperacja,pomimo wyraźnego życzenia ze strony kooperacji sowieckiej.Wogóle zaś Litwini wciaż zdradzaja w stosunku do Rosji pewna rezerwę,aczkolwiek blok chadecki pragnałby z drugiej strony odzyskać przy pomocy Sowietów Wilno.Pocóż jednak w takim razie ten flirt z politykami warszawskimi /Kopenhaga,Lugano/ ? Wprawdzie "krikszczioniowie" staraja się swą politykę uzasadnić rzekoma potrzeba lawirowania na europejskiej arenie politycznej,lecz cały szereg faktów świadczy o tem,że litewskie sfery rzadzace ciążą rączej ku "piekłu polskiemu" aniżeli ku "ku rajowi bolszewickiemu".-
>
> Sowiety przy każdej sposobności staraja się podkreślić, że polityka ich opiera się na zasadach saookreślenia narodów.Cziczerin położył nacisk na dwa momenty:1/ZSSR nie uznaje żadnego rozwiązania kwestji wileńskiej,któremu by się sprzeciwiała Litwa. 2/Litwa jest niezbędnym warunkiem równowagi politycznej i pokoju w Europie.
>
> Aczkolwiek rezerwa nie przynosi ujmy,wszelako nadszedł czas nawiązania z Sowietami normalnych stosunków sąsiedzkich.-

"L i e t u v a" o w i z y c i e C z i c z e r i n a w K o w n i e .- "Lietuva" w artykule poświęconym sprawie stosunków litewsko-rosyjskich,stwierdza,że utrzymanie ich dla Litwy jest pierwszorzędnej wagi sprawą ze względu przedewszystkiem na sprawę Wileńska."Lietuva" przypomina,że:

> ...W intervievie z przedstawicielami prasy litewskiej zaznaczył Cziczerin wyraźnie,iż wizyta jego pociagnie za sobą konkretne rezultaty polityczne.
>
> Dobre stosunki polityczno-ekonomiczne z Rosja posiadają dla Litwy bardzo wielka doniosłość.
>
> Najważniejsza sprawą polityki litewskiej jest w obecnej chwili kwestja wileńska.-

Cziczerin w wywiadzie z dziennikarzami litewskimi zaznaczył,że ZSSR nie uznaje ani uchwały Konferencji Ambasadorów z 14 marca 1923 r. ani też żadnego innego załatwienia sprawy wileńskiej,któremuby Litwa była przeciwna.-

"Lietuva" pisze dalej: Oświadczenie Cziczerina przypomni światu,że wpoprzek drogi do wschodniego paktu gwarancyjnego leży kwestja Wileńska?

Choć odzyskanie Wilna zależeć będzie od aktywnej i konsekwentnej polityki litewskiej,wszelako niepodobna wątpić,że zaprowadzenie ładu w Europie Wschodniej wogóle,zaś rozwiązanie kwestji wileńskiej w szczególności nie może się bez udziału Rosji dokonać.-

O koncepcji związku nadbałtyckiego wyraził się Cziczerin że jedynie związek nadbałtycki pod hegemonją polską i skierowany przeciwko "wschodniemu barbarzyństwu" może być dla ZSSR niesympatycznym.Natomiast Sowiety ~~Sowiety~~ nic nie mają przeciwko związkowi państewek nadbałtyckich jako takiemu t.zw. mającemu na celu obronę własnych interesów.-

Życzyć przeto tylko należy, aby oświadczenia Cziczerina zostały potwierdzone przez rzeczywistość.-

"Trimitas" omawiając tęż samą sprawę w N.1. pisze co następuje:

Rosja niezależnie od swej formy rządu,zawsze będzie dla Litwy posiadała doniosłe znaczenie,podobnież zresztą jak Litwa dla Rosji i to może w większym jeszcze stopniu.Przykładów na to dostarczają ostatnie lata.Tak więc w 1920 r. wojna polsko-rosyjska przyjęłaby niewiadomo jaki obrót,gdyby np:Litwa stanęła po stronie polskiej,lub też gdyby w latach następnych uległa namowom ze strony aljantów i weszła w skład skierowanego przeciwko Rosji bloku.Spodziewać się należy,że i nadal maleńka Litwa dość duża rolę będzie odegrywała w losie ogromnej Rosji.-

Dotychczas Litwa nie utrzymywała z Rosją niemal żadnych stosunków.Sytuacja pod tym względem była dosyć mglista.Lecz oto przybył do Kowna Cziczerin.W wywiadzie z przedstawicielami rządu i prasy litewskiej,zaznaczył on,że ZSSR uważa Litwę za niezbędny warunek równowagi politycznej w Europie i zaprzeczył pogłoskom,jakoby Sowiety miały zgłosić swe desinteresement w kwestji wileńskiej.-

Oświadczenie p.Cziczerina można uważać za zwykłe prawie nie pochlebnych słówek,z drugiej jednak strony tkwi w nich sporo prawdy.Pomiędzy innemi zapewnił np: Cziczerin,że Rosja źle się będzie zapatrywała na próby połączenia Litwy z Polską,drogą jakiegoś nienaturlanego związku.-

Trzeba przyznać,że zdrowo myśląca Rosja nie może inaczej zapatrywać się na stanowisko Litwy.Naogół przeto wizyta Cziczerina w Kownie pozwala spodziewać się,że Rosja zacznie poważnie zastanawiać się nad logicznem ukształtowaniem swych stosunków z Litwą.-

W sprawie propagandy litewskiej zagranicą."

"Lietuva" w N.I. z dn.2/I.b.r. przypomina,że Litwa zaniedbuje sprawę propagandy i że na to nie przeznacza żadnych funduszów.Z artykułów tych dowiadujemy się;że:

"Szczególnie mało zdziałano pod tym względem w Rosji,Niemczech,Estonji,Skandynawji,Szwajcarji i Czechosłowacji.Natomiast w Finlandji,Łotwie i Anglji sprawa propagandy litewskiej nie przedstawia się tak smutno.Na łamach prasy fińskiej i łotewskiej daje się bardzo często nawet spotkać obszerne artykuły na temat ekonomicznych,politycznych i kulturalnych zagadnień litewskich.Podobnież takie pisma angielskie jak:"Economist" "British Export Gazette" "Contemporary Reviev" i t.d. zamieszczają nieraz artykuły dotyczące ekonomicznego życia Litwy.Niepodobna równieżpominać milczeniem głosów przychylnej prasy włoskiej o Litwie.Naogół wszakże propaganda litewska,a zwłaszcza dział informacyjny o Litwie kuleje.-

II.SPRAWY GOSPODARCZE.

b/Stosunki z zagranicą.-

Stosunki gospodarcze litewsko-niemieckie.-"Lietuva" w N.288 z 22/XII.1925 r.zamieszcza artykuł,w którym charakteryzuje gospodarcze stosunki litewsko-niemieckie.Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

Przeszło połowa całego eksportu litewskiego kieruje się do Niemiec.Tegoroczna statystyka przedstawia się pod tym względem jak następuje:

1925 rok.	w tys.lit.	% całego eksportu
Styczeń	13.296	56,03 %
Luty	11.097	52,73 %
Marzec	9.087	47,15 %
Kwiecień	7,504	49,44 %
Maj	8.746	53,01 %
Czerwiec	9.193	55.62 %
Lipiec	10.915	57.44 %
Sierpień	13.074	53.67 %
Wrzesień	13.864	61.54 %

W ciągu 9 miesięcy 1925 r. Litwa eksportowała ogółem zagranicę towarów na sumę 174.268.500 lit. Z sumy tej na Niemcy przypada 95.669.400 lit.mczyli 54,90 % całego eksportu.Cyfry te najwyraźniej wskazują na doniosłość niemieckiego rynku zbytu dla Litwy.Niemcy ze swej strony również dużo towarów do Litwy eksportują.Oto tabelka importu Niemców do Litwy:

1925 rok.	w tys.lit.	% całego importu.
Styczeń	8.970	53,51 %
Luty	10.228	56,71 %
Marzec	14.388	54,70 %
Kwiecień	14.204	59.85 %
Maj	13.157	60.23 %
Czerwiec	11.889	62.97 %
Lipiec	11.580	50.73 %
Sierpień	13.074	53.67 %
Wrzesień	14.931	65.22 %

W ciągu 9 miesięcy 1925 r. Litwa importowała ogółem towarów na sumę 195.640.600 lit. Z sumy tej na Niemcy przypada 112.423.600 lit. co stanowi 57.46% całego importu.Z powyższego wynika, że Niemcy w większym jeszcze stopniu korzystają z rynku litewskiego,aniżeli Litwa z niemieckiego.Niedawno zaszedł jednakże fakt,który niewątpliwie bardzo źle się odbije na eksporcie litewskim do Niemiec.Oto w sierpniu 1925 r. Niemcy wprowadziły nową taryfę celną,która przewiduje wysokie cła na produkty rolne.Poniżej podajemy kilka przykładów cyfrowych:

	mr.niemieckich za podwójny cent
Żyto	3
Pszenica	3,50
Jęczmień	3
Owies	3
Konie	do 500 od sztuki
Żywe bydło	13
Nierogacizna	14,50
Gęsi	0,70 od sztuki
Swieże mięso	21.
Przetwory mięsne	14-120.

Nowa niemiecka taryfa celna weszła w życie od października.Nie mogła ona rzecz oczywista nie odbić się na eksporcie litewskim do Niemiec.Wprawdzie brak jest jeszcze ostatecznych

danych statystycznych, jednakże znajdujące się w posiadaniu poszczególnych komór celnych cyfry świadczą o tem, że od października 1925 roku eksport litewski do Niemiec zaczął ogromnie się zmniejszać. Eksport litewski stanął więc w obliczu wielkiego niebezpieczeństwa, zwłaszcza, ~~żeł~~ jeżeli się weźmie pod uwagę, że Niemcy stanowią dla Litwy główny rynek zbytu. Dla zapobieżenia dalszym konsekwencjom podwyższenia niemieckiej taryfy celnej, należałoby Litwie rozpocząć z Niemcami układy w tej palącej sprawie. Układy powinny się oprzeć na zasadzie kompensaty, gdyż Niemcom również zależy na każdym, chośby niewielkim, rynku zbytu.-

G o s p o d a r c z e s t o s u n k i L i t w y z F r a n c j ą.- "Lietuwa" w N.281 z 14/XII.25 r. zamieszcza artykuł, w którym omawia poruszaną również w prasie francuskiej kwestję stosunków handlowych pomiędzy Litwą a Francją. Artykuł "Lietuwy" podajemy w streszczeniu:

Prasa francuska coraz częściej porusza kwestję niedostatecznie rozwiniętych stosunków handlowych pomiędzy Francją a Litwą. Podczas gdy rynek litewski zalany jest przez fabrykaty niemieckie i litewskie wyroby francuskie zajmują zaledwie 0,89% importowanych do Litwy towarów. Lińskie pismo kupieckie "Courrier du commerce" z 18/XI. ub.r. z ubolewaniem stwierdza, że stosunki ekonomiczne litewsko-francuskie nie są uregulowane i brak jest dotychczas wzajemnego traktatu handlowego. Obszerny artykuł w sprawie handlu francusko-litewskiego zamieściła "L'Illustration economique et financière" z 21/XI.25 r. Autor artykułu, znany zresztą Litwinom ze swego pobytu w Kownie w 1923 r. p. d'Etchegoyen cyfrowo ilustruje opłakany stan stosunków handlowych pomiędzy Litwą a Francją. Tak np: w 1923 r. Litwa ogółem importowała z zagranicy towarów na sumę 270.000.000 fr. z czego na Francję przypadło zaledwie 200.000 fr. czyli 0,65.% całego importu litewskiego. Francja stoi pod tym względem na 8-em czy 9-em miejscu. P. d'Etchegoyen, podczas pobytu swego w Kownie, położył pewne zasługi dla zbliżenia ekonomicznego pomiędzy Litwą a Francją. Stworzył on mianowicie towarzystwo francusko-litewskie, którego prezesem został burmistrz kowieński p. Wilejszys. Dzięki wysiłkom owego towarzystwa import z Francji do Litwy wzrósł z 0,69% na 1,07%, formalnie atoli Francja w dalszym ciągu zajmuje w imporcie litewskim zaledwie 8-me czy 9-te miejsce. P. d'Etchegoyen konstatuje dalej ze smutkiem, że np: w czerwcu 1925 r. do portu Kłajpedzkiego nie zawitał ani jeden okręt francuski. W ciągu pierwszego trymestru ~~1925~~ 1925 r. import francuski do Litwy przedstawia się na tle ogólnego importu litewskiego jak następuje:

	Import franc. do Litwy. /w lit./	Ogólny imp. lit. /w lit./
Likiery	[illegible]	[illegible]
Wina	[illegible]	[illegible]
Buty	49,000	3.550.000
Perfumy	158,000	225.000
Auta	120,000	1.038.000
Tkaniny bawełniane	73,000	15.683.000.
" jedwabne	84,000	825.000
" wełniane	38,000	5.618.000
Koronki	34,700	3.198.000
Bielizna	53,400	1.868.000
Zabawki	30,000	750.000

Import franc. do Litwy. Ogólny imp. lit
/w lit./ /w lit./

Z cyfr powyższych najbardziej uderzającą jest znikoma ilość importowanych z Francji tkanin /tylko na 195.000 lit./ podczas gdy ogólny import tkanin do Litwy wyraził się 22.126.000 lit. -

P.d'Etchegoyen kończy swój artykuł wymówka pod adresem Francji, która pozwala na to, aby rynek litewski zawalony był przez inne, obce /przeważnie niemieckie/ towary.-

Wielkie ilustrowane czasopismo francuskie "Revue des pays du nord" w jednym ze swych listopadowych numerów zamieściło ze swej strony artykuł p.t.:"Rynek Litewski". W artykule tym podnosi się szybką ekonomiczną odbudowę Litwy, lecz jednocześnie konstatuje się nieznaczny udział Francji w handlowem życiu litewskiem.-

"Le Temps" również w jednym ze swych ostatnich numerów dał przegląd gospodarczy Litwy, podkreślajac, że francuskie sfery handlowe coraz bardziej interesują się Litwą, aczkolwiek brak informacyj o Litwie wciąż jestcze jest dotkliwy.-

C o m ó w i p r z e d s t a w i c i e l s o w i e c k i w K o w n i e o s t o s u n k a c h h a n d l o w y c h L i t w y z ZSSR? "Lietuvos Żinios" w N.9 z 13/I.r.b. zamieszczaja wywiad prasowy dziennikarzy litewskich ż "torgpredem" /przedstawicielem handlowym/ sowieckim w Kownie. Wywiad dotyczył stosunków handlowych Litwy z ZSSR. Podajemy go w streszczeniu:

Po podkreśleniu doniosłości układów ekonomicznych Litwy z ZSSR /w r.ub./, zaznaczył przedstawiciel sowiecki, iż wśród kupców i przemysłowców litewskich żywo poruszana jest kwestja konkretnych obstalunków rosyjskich, których Litwa jakoś doczekać się nie może.-Podobne stawianie sprawy jest zdaniem przedstawiciela sowieckiego, rezultatem niewłaściwej oceny zeszłorocznych obrad litewsko-sowieckich w Moskwie. Stosunki handlowe pomiędzy dwoma krajami, opierać się muszą na obustronności. Tym - czasem dotychczas rezultaty układów litewsko-sowieckich znajdowały realizacje jedynie ze strony ZSSR. Nie licząc bowiem realizacji dawniejszych obstalunków, Sowiety pracują obecnie nad przedłożeniem Litwie całego szeregu konkretnych obstalunków na nasiona, kobie, zapasowe części maszyn, wyroby żelazne, maszyny rolnicze, próbki kartonu i t.d. W najbliższym czasie przewiduje się nawiązanie stosunków pomiędzy ZSSR a przemysłem kłajpedzkim /celuloza/. W przygotowaniu są również próby wykorzystania portu kłajpedzkiego na cele eksportu sowieckiego.-

Naogół wszelako stosunki handlowe litewsko-sowieckie przyniosły niewiele konkretnych wyników wobec braku inicjatywy ze strony litewskiej. Należy wszelako spodziewać się zmiany na lepsze, kiedy inicjatywa litewska zbilansuje się z okazaną dotychczas inicjatywa sowiecką.-

V y g a n d a s o z a g r a n i c z n y m h a n d l u L i t w y.- "Lietuwa" w N.290 z 28/XII.r.b.1925 zamieszcza artykuł Vygandasa-Purvckisa na temat zagranicznego handlu Litwy. Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

Dla Litwy handel zagraniczny jest nie al jedynym sposobem przyciągnięcia kappitałów zagranicznych i zwiększenia bogactwa krajowego.-

Eksport litewski w ciągu 9 miesięcy przedstawiał się jak następuje:

1924 r.	w tys.lit.	% całego eksp.
1.Niemcy	74.562,9	39,62
2.Anglja	52.816,3	28,08
3.Łotwa	20.049,5	10,65
4.Czechosłowacja	8.338,3	4,43
5.Stany Zjednoczone	6.675,8	3.55

6. Holandja	5.186.5	2.76
7. Danja	4.256.0	2,26
8. Francja	2.933.7	1.56
9. Belgja	2.401.7	1.28.
10. Szwecja	358.3	0,19
11. Inne kraje	10.583.3	5.62
O g ó ł e m	188.192,3	100.00

1925 r.

1. Niemcy	95.669.4	54.90
2. Anglja	35.350.1	20,29
3. Łotwa	15.482.6	8.89
4. Holandja	4.904.8	2.81
5. Danja	3.913.4	2.25
6. Rosja	2.943.5	1.69
7. Włochy	2.437.8	1.40
8. Stany Zjedn.Am.	2.257.1	1.29
9. Francja	2.064.7	1.18
10. Belgja	1.470.9	0.84
11. Szwecja	1.284.5	0.74
12. Czechosłowacja	1.095.6	0.63
13. Estonja	192.0	0.11
14. Szwajcarja	160.5	0.09
15. Finlandja	125.9	0.07
O g ó ł e m :	174.268.5.	100.00.

Z powyższego wynika, że w ciągu 9-ciu miesiecy 1925 r. eksportowała Litwa mniej, aniżeli wciągu tego samego okresu w 1924 r. Różnica wynosi 7.35%, a więc nie daje jeszcze powodów do mówienia o kryzysie litewskiego eksportu zagranicznego.-

W rynkach zbytu nastąpiła dla Litwy dość duża zmiana. Niemcy które w 1924 r. pochłaniały około 40% eksportu litewskiego, w 1925 r. pochłonęły go aż 55%. Inne rynki zbytu natomiast wykazują w 1925 r. cyfry mniejsze aniżeli w 1924 r. Tak np: Anglja w 1924 r. importowała produktów litewskich na sume 52 milj.lit. zaś w 1925 r. - zaledwie na sumę 35 milj.lit. Import produktów litewskich do Łotwy spadł z 20 milj.lit. /1924 r./ na 15 milj. lit. /1925 r/ Czechosłowacja, która w 1924 r. figurowała w eksporcie litewskim na 4-tem miejscu, w 1925 r. importowała produktów litewskich 8 razy mniej, zajmując 12 miejsce.-Eksport litewski do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej spadł z 6 milj. lit. na 2 milj. lit. Holandja i Danja utrzymały się na dawnych stanowiskach. Eksport do Francji, Belgji, Szwecji i innych państw, sam przez się nieznaczny, zmniejszył się w 1925 r. jeszcze więcej. Naogół skonstatować należy, iż eksport litewski, który w okresie spadku marki niemieckiej próbował szukać dla siebie nowych rynków zbytu, znów się stanowczo skierował ku Niemcom, tracąc zdobyte w innych krajach pozycje.-

Litwa eksportuje do Niemiec przeważnie surowe produkty rolnicze. Ogółem eksportowała Litwa w ciągu 9-ciu miesięcy 1925 r. żywego bydła na sumę 29,5 milj. lit. Z tego na Niemcy przypada 18,5 milj. lit. Z eksportowanych produktów zbożowych, miesnych i mlecznych na ogólną sumę 31.4 milj.lit. na Niemcy przypada 21.8 milj.lit. Z obu tych grup /60,9 milj.lit./ na Niemcy przypada 40,3 milj. czyli 2/3 całości. Niektóre produkty, jak np: świeże mięso, ser, masło kierują się niemal wyłącznie do Niemiec. Co znów do eksportu jaj to większa część jego kieruje się do Anglji.

Z trzeciej grupy eksportowej /drzewo, len, siemie, kożuchy, skóry, szerść i t.d./, wyrażającej się cyfrą 102,2 milj.lit. na Niemcy przypada 50,9 milj.lit.

Z grupy gotowych wyrobów /10.8 milj.lit./ na Niemcy przypada 4,2 milj.lit.

W 1924 r. z grupy żywego bydła /25,8 milj.lit./ na Niemcy przypadło 12,1 milj.lit., z grupy produktów żywnościowych /37,8 milj. lit./ - 19,3 milj.lit; z grupy surowych i napół obrobionych produktów /116 milj.lit./ - 40,3 milj.lit.-

Z danych powyższych dadzą się wyciągnąć następujące wnioski 1/W eksporcie litewskim przeważa rynek niemiecki,co tłumaczy się jego bliskością i niezbyt wysokiemi wymaganiami co do jakości produktów.2/Eksport litewski jest wielce inercyjny,gdyż nie umie sobie znaleść nowych rynków zbytu,a nawet nie umiał utrzymać tych rynków,jakie sobie był zdobył w okresie spadku marki niemieckiej 3/Wprowadzone ostatniej jesieni cła w Niemczech grożą eksportowi litewskiemu poważnym kryzysem.Litwa nie postarała się w swoim czasie unormować swego eksportu i obecnie stanęła w obliczu faktów dokonanych,które zapewne nie dadzą się zmienić.To też wypadnie Litwie pokonać niemało trudności.Niedbałość z lat ubiegłych zaczyna się dziś mścić.-

P r o j e k t y r z ą d u l i t e w s k i e g o s p ł a w u d r z e w a p o N i e m n i e .- Według informacyj prasy litewskiej Gabinet Ministrów rozważał obecnie projekt ustawy o regulowaniu tranzytu leśnego na Niemnie.Szczegóły projektu są następujące:

W Ucieszе ma być utworzony port kontrolny,gdzie będą się zatrzymywali kupcy,kierownicy ich interesów,lub osoby upoważnione,ekspedytorzy,obsługa transportów,flisacy i wogóle wszystkie osoby,mogące udowodnić,że mają stosunek do transportu lasu.W porcie kontrolnym obsługę transportu i flisaków zastępują obywatele Litwy.Cudzoziemcy,należący do obsługi mogą też jechać z transportem,lecz nie więcej jednej osoby na jeden transport. Cudzoziemcy ci powinni uzyskać poświadczenie,które jest ważne tylko na jeden sezon spławu.-

Las tranzytowy nie podlega ocleniu,ani żadnym innym specjalnym opłatom,pobierany będzie tylko podatek za korzystanie z dróg wodnych,który to podatek nie będzie większy niż od lasu litewskiego.W podróży tranzytowy las pod każdym względem jest uważany jako las litewski.Obsługa cudzoziemska podlega wszystkim ustawom litewskim oraz przepisom dotyczącym spławu i korzysta z praw na równi z obsługą litewską.Również w Kłajpedzie na miejscu ładunku tranzytowy las jest traktowany jak las litewski.-

Transport leśny jest dozwolony tratwami,łodziami i statkami,nie mającemi własnego popędu.Wszystkie dokumenty,dotyczące tranzytu,mogą być sporządzone w jakimkolwiekbądź z języków europejskich,lecz równolegle obowiązkowo w litewskim.-

Przybywająca do Kłajpedy obsługa cudzoziemska otrzymuje w Wydziale paszportowym Gubernatora Kłajpedzkiego bezpłatną wizę,lub pozwolenie na wyjazd przez wybrany przez cudzoziemca punkt graniczny.Kupcy i handlowcy leśni,obywatele państw z któremi Litwa nie ma stosunków dyplomatycznych,otrzymają u konsulów lub przedstawicieli litewskich zagranicą wizę na wjazd do Litwy,o ile mają oni potrzebę na przyjazd tutaj w sprawach tranzytu.

Pocztowo-telegraficzna korespondencja w sprawach tranzytu jest dozwolona również z temi krajami,z któremi Litwa nie utrzymuje stosunków dyplomatycznych.-

S p r a w a p o ż y c z k i d w u i p ó ł m i l j . d o l. d l a m i a s t a K o w n a .- "Dzień Kowieński" N.19 donosi:

Miasto Kowno na cele wprowadzenia kanalizacji wodociągów,naprawy bruków,budowy szpitali i szkół,nowych mostów przez Wilję i Niemen,przeprowadzenie rzeźni i t.d.zamierza zaciągnąć pożyczkę w wysokości ok.2½ mil.dol.W sprawie tej ubiegłego lata toczyły się rokowania z wielkiem amerykańskiem towarzystwem budowlanem "The Foundation Company".Obecnie prasa podaje,że zapowiedzieli na dzień 24 stycznia swe przybycie do Kowna dyrektor T-wa p.Quilper i inż.Kinsey.-Według zdania dzienników rokowania o uzyskanie pożyczki powinny się zakończyć już w krótkim czasie.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

Z zá kulis rządzącej partji litewskiej .- "Lietuvos Žinios" w N.5 z 8/I,r.b. zamieszczają artykuł który rzuca bardzo wiele światła poza kulisy litewskich sfer rządzących,a który w streszczeniu poniżej podajemy.Za artykuł ten redaktorka Bortkiewiczowa skazaną została administracyjnie na 2 miesiące aresztu.-

Po upadku ostatniego gabinetu koalicyjnego "krikszczioniowie" zaryzykowali ująć ster rządów wyłącznie w swoje ręce.Dla ułatwienia sobie pracy blok chadecki stworzył t.zw. "komitet sześciu" /szeszkomas/,w skład którego weszło po dwuch przedstawicieli od każdej frakcji bloku.Skład "szeszkomu nieco się zmienił,nogół jednak główną rolę odegrali w "szeszkomie" następujący członkowie: ks.Szmułksztis /krikszczion.dem./,ks.Mieliszka /krikszcz.dem./,Draugelis /ukin.saj./ por.Skyrius /ukin.saj./,stud.Joczys /darbo fed./ i Beržinskas /Darbo fed./.-

"Szeszkomas" miał odtąd przy pomocy gabinetu ministrów kierować wewnętrzną i zagraniczną polityką kraju.Posiedzenia ogółu frakcyj rządzących / k.d. u.s., i d.f. / nie odbywały się odtąd wcale,bądź też odbywały się jedynie pro forma, debatowano zaś nad kwestjami pomniejszej wagi.Pozatem frakcja ukininku sajunga a za jej przykładem i frakcja darbo fed. przeprowadzoła podział swych członków na: 1/inteligentów i 2/nie-inteligentów,przyczem ta ostatnia grupa była odtąd informowana jedynie w najpodrzędniejszych kwestjach.W łonie frakcji krikszczion.dem.dyferencji powyższej przeprowadzić się nie dało,wobec równego mniej więcej poziomu intelektualnego ogółu członków.-

Rządy "komitetu sześciu" trwały około 1½ roku / od początku 1924 do połowy 1925 r /.Frakcje,z których łona "szeszkomas" wyszedł,zostały przezeń odsunięte od spraw państwowych.Nie posiadając prawdziwych informacyj o stanie państwa frakcje bloku rządzącego zaczęły coraz gwałtowniej domagać się od "szeszkomasa" i gabinetu ministrów składania przynajmniej sprawozdań z prowadzonej polityki.

Na wiosnę 1925 r. niezadowolenie odepchniętych od udziału w polityce posłów, zaczęło przybierać dość ostre formy szemrania.Komitet "sześciu i gabinet ministrów musieli ustąpić.Poszczególni ministrowie złożyli na walnych zebraniach trzech rządzących frakcyj kilka sprawozdań,które wszelako większości sejmowej niezadowolniły.W każdej z trzech rządzących frakcyj wyłoniła się osobna grupa posłów,domagających się rozwiązania "komitetu sześciu" i przywrócenia samodzielności posłom,jak również przywrócenia zwyczaju zwoływania walnych obrad wszystkich trzech frakcyj rządzących.W rezultacie frakcja krikszczion.dem.pierwsza odwołała mandaty swych posłów zasiadających w komitecie sześciu.Za nią poszła frakcja ukininku sajunga i darbo federacja."Komitet sześciu" przestał istnieć.

Leaderzy frakcyj rządzących:Szmulksztis,Ambrozajtis i Draugelis skorzystali wszelako z zamieszania i stworzyli % "Komitet trzech" /Trikomas/ nie mając do tego żadnych pełnomocnictw.Komitet Trzech na spółkę z Centralnym Komitetem Krikszczion.Dem.zaczął kierować całokształtem polityki państwowej,sprowadzając tem samem samodzielność sejmu do zera.-

Gabinet ministrów,jak również poszczególni ministrowie przestali całkiem liczyć się z sejmem,zaś leaderzy trzech frakcyj ~~xxx~~ bloku rządzącego zaczęli zmuszać ogół posłów z bloku krikszczion.dem.do głosowania zgodnie z ich wolą,grożąc w przeciwnym razie rozwiązaniem Sejmu i wprowadzeniem dyktatury.Zaczęła się samowolna działalność poszczególnych ministerstw,szafowanie groszem publicznym i t.d.-

III. ZAGADNIENIA POLITYCZNO-ZEWNĘTRZNE I SPRAWY [illegible]

[illegible]

"Lietuvos Žinios" [illegible] które bardzo wiele świetła pod kulisy litewskiej [illegible] ze który w rozgrywkach partyjnych [illegible] ciu Karpikie, który [illegible] administracyjnie na 2 miesiące aresztu.

Po upadku ostatniego gabinetu koalicyjnego [illegible]

[illegible]

Kupno domów dla przedstawicielstw litewskich zagranica /Czarneckis/,budowa gmachu Ministerstwa Sprawiedliwości/Tumenas/ i Rolnictwa /Krupawiozius/,ekscesy Petrulisa,gospodarka Szliżysa,która doprowadziła kolejnictwo litewskie do kompletnej ruiny,zaś zarząd szos do kompromitacji - wszystko to są przykłady rzucające światło na rządy Komitetu Trzech.Państwo ponosi przytem miljonowe straty.-

Obecny Gabinet Ministrów składa się z 9 osób:Krupawiczius,Endziulajtis,Karvelis,Starkus,Jokantas,Reinys,Karoblis, Szliżys.Wszyscy,powyżej wymienieni ludzie,za wyjątkiem dwóch ostatnich,są członkami Centralnego Komitetu Krikszcz.Dem. Na 15 więc członków tego ostatniego 7-miu weszło do Gabinetu Ministrów.Komitet Centralny Krikszcz.Dem. istotnie więc podzielił teki ministerjalne pomiędzy swych członków,a następnie pro forma jedynie zakomunikował ogółowi posłów z bloku rządzącego o sformowaniu nowego gabinetu,jako o fakcie dokonanym,polecając przytem leaderom poszczególnych frakcyj głosowanie za gabinetem.Przedstawiciele wszystkich trzech frakcyj bloku rządzącego byli ogromnie z takiego postawienia kwestji niezadowoleni wszelako obawa przed dyktatura przemogła i nowy gabinet pozyskał votum zaufania.

Rządy przeszły więc w ręce komitetu Trzech i Centralnego Komitetu Krikszcz.Dem.Dezorganizacja w sferach sejmowych była zaś tak daleko posunięta,iż nie potrafiły one na taki stan rzeczy reagować.W tym okresie /jesień 1925 r./ upadła również współpraca pomiędzy Sejmem a Gabinetem Ministrów.Dochodziło do tego,że frakcje bloku rządzącego nie zawsze głosowały za wnioskami swych leaderów,to też uchwały sejmowe wychodziły na świat w nieoczekiwanej nieraz formie.Podczas rozpatrywania budżetu na 1926 r. poruszano nawet na zebraniach poszczególnych frakcyj bloku kwestji budżetowej.Dopiero przed trzeciem czytaniem projektu,posłowie z bloku rządzącego odmówili głosowania za budżetem i zażądali rozpatrywania go na posiedzeniach poszczególnych frakcyj.Żądaniu większości sejmowej stało się zadość,gdyż:1/nie starczyło na to czasu i 2/ sam minister finansów nie wiedział w jakiej formie budżet w drugiem czytaniu został przyjęty.To też wniesione przez Gabinet Ministrów poprawki zastosowane zostały do projektu przyjętego w pierwszem czytaniu,wobec czego komisja budżetowa nie mogła uzgodnić swych uwag z poprawkami Gabinetu Ministrów.W rezultacie polecono ministrowi finansów i komisji budżetowe uzgodnić projekt budżetowy.Dokonano tego w sposób ogromnie powierzchowny.W rezultacie Sejm się nie dowiedział,jaką polityką kierował się rząd przy układaniu projektu budżetowego.-

Oto przyczyny,które doprowadziły ekonomiczne życie Litwy do kryzysu.Cała odpowiedzialność spada za to na Komitet Sześciu,Komitet Trzech i Komitet Centralny Krikszczion.Dem. Ogół sejmowy nietyle zawinił.-

Kryzys ekonomiczny się wzmaga.O ile nie zostaną przeprowadzone radykalne zmiany,to kraj może stanąć w obliczu ostatecznej katastrofy.-

Szukając wyjścia z tak trudnej sytuacji,p.Karvelis ima się środków,które częstokroć jeszcze bardziej wikłają sytuację.Do środków takich należy np: dyktatorskie przeprowadzenie w Sejmie ustaw,które stanowczo sprzeciwiają się woli posłów.- Na tem tle zachodzą niespodziewane konflikty.Tak np: przy rozpatrywaniu przez Sejm projektu zmiany taryfy celnej p.Karvelis uparł się przeprowadzić podwyżkę ceł importowych na cukier i śledzie.Sprzeciwiała się temu frakcja darbo fed.Jednakże dla Karvelisa była to sprawa pierwszorzędnej wagi,gdyż Bank Rolny,Bank Gospodarczy,br.Wajłokajtisy i inni przyjaciele p.Karvelisa zakupili za słona cenę wielkie partje cukru w czasie,gdy cena jednego puda wynosiła 33 lity.Obecnie zaś cena cukru spadła do 12 litów za pud.Wrazie podwyższenia ceł importowych na cukier,cena tego ostatniego automatycznieby się w kraju podniosła i w ten sposób straty br.Wajłokajtisów et consortas by się wyrównały.-

Frakcja Darbo Federacji jedynie wówczas zgodziła się jednak na wniosek p.Karvelisa,gdy ten ostatni przyrzekł jej rekompensatę w postaci przeprowadzenia ustawy o zmniejszeniu podatku od nieruchomości miejskich.Kompromis przeprowadzony zosstał w ten sposób,że podczas głosowania nad ustawa o zmianie

taryfy na salę posiedzeń przybyło zaledwie kilku posłów z Darbo Fed.,poczem wobec mniejszości ich głosów,ustawa przeszła.- Natomiast ustawa o zmniejszeniu podatku od nieruchomości. przeprowadzona została w myśl żądań frakcji Darb.Fed.

Obecnie,jak słychać,ustawa o zmniejszeniu podatku od nieruchomości miejskich zostanie ponownie przesłana sejmowi. Frakcja Darbo Fed. nie zechce cofnąć się z raz zajętego stanowiska.P.Karvelisowi wypadnie wówczas podać się do dymisji.-

Politykierstwo "Komitetu Sześciu" "Komitetu Trzech" i Centralnego Komitetu K.D. doprowadziło znaczenie Sejmu do zera,zaś kraj - do anarchji i bankructwa.Ciekawą jest rzeczą,czy Sejm po ponownem zebraniu się,zechce i zdoła przywrócić swój autorytet.-

Skrępowanie samorządów na Litwie w ujęciu "Lietuvos Žinios".- "Liet.Žinios"/ NN.279 i 284 z 11 i 17 grudnia 1925 r./ zamieszczają artykuły,świadczace o tem,jak dalece są skrępowane samorządy litewskie przez ingerencję władz centralnych.Uwagi "Liet.Žinios" podajemy w streszczeniu:

Dzisiejsze litewskie sfery rządzące skrępowały do niemożliwości działalność samorządów.Dość przypomnieć przeprowadzoną przez "Krikszczioniów" reformę samorządów, na mocy której naczelnicy powiatów stali się jednocześnie prezesa rad powiatowych,zaś wybór sołtysów zależeć zaczął od woli naczelnika powiatowego,wybierającego sołtysa z pośród trzech przedstawionych sobie kandydatów.Najbardziej wszakże ucierpiała niezawisłość samorządów na inowacji,orzekającej,że budżety powiatów i miast powiatowych,jak również etaty samorządowe mają być zatwierdzane przez Departament Samorządowy.-Ustawa ta nie dałaby się może samorządom we znaki,gdyby Departament nie starał się wyzyskać treści jej na swą korzyść i gdyby,przy zastosowaniu powyższej ustawy,trzymał się innych paragrafów Statutu Samorządowego.Tymczasem tak nie jest.Oto niedawno np:Departament wydał okólnik do rad powiatowych,nakazujący ułożenie budżetów powiatowych najpóźniej do 30 grudnia 1925 r. i grożący w przeciwnym razie wstrzymaniem wypłacania należnych samorządom sum depozytowych.Departament Samorządowy popełnił podwójne bezprawie.Przedewszystkiem przez wydanie okólnika,do czego nie jest uprawniony,powtóre zaś przez groźbę wstrzymania wypłaty samorządom sum depozytowych.Pozatem Statut Samorządowy nie wymienia wcale terminu,w jakim Departament powinien rozpatrzyć i zatwierdzić budżety samorządowe.W tym więc wypadku samorządy zdane są na łaskę dyrektora Departamentu.Miasto Kowno musiało aż półr roku czekać na zatwierdzenie swego budżetu;niektóre zaś sporne pozycje budżetowe dotychczas nie są zatwierdzone.Dodać przytem należy,że Departament rozpatruje budżety samorządowe jak również wszelkie skargi i apelacje trybem administracyjnym co nie zgadza się ze statutem Samorządowym i z góry wyklucza możliwość odwołania się do Sądu.-

Naczelnicy powiatowi,mają również,jak zaznaczono,zbyt szerokie prawa,z dotkliwą szkodą dla przewidzianych w statucie praw Samorządowych.Tak np: naczelnicy powiatowi częstokroć uniemożliwiają wprowadzenie w życie uchwał samorządowych,a to przez złożenie w Departamencie skargi na rzekomą niezgodność danej uchwały samorządowej z interesami ludności.Stwierdzić więc naogół wypada,że centralne organy administracyjne /Departament Samorządowy/ rządzą bez żadnej kontroli i bez żadnego jakiegokolwiek oglądania się na interesy samorządów.Nic też dziwnego,że te ostatnie z utęsknieniem wyczekują nowych wyborów do Sejmu,które być może położą kres wszystkim wyliczonym powyżej bezprawiom.-

[illegible] tamty na całe posi[illegible] przy tym zaledwie kilku posłów z Par[illegible] gorzem wobec [illegible] ich głos [illegible] przestał-[illegible] ustawę [illegible] szeniu podatku od nieruchomości. [illegible] zostało [illegible] myśl żądań frakcji Parb.Fed. [illegible] ustawa o [illegible] szeniu podatku od nieruchomości [illegible] zostanie [illegible] przesłana sejmowi. [illegible] zechce [illegible] z raz [illegible] do dymisji.- [illegible] "Komitet Trzech" i Ca[illegible] zmierzało do [illegible] ze-ra[illegible] - do [illegible] i bankructwa. [illegible] jest rzeczą, cz[illegible] Sejm po ponownem [illegible] się, [illegible] i zacząć przewrócić swój autorytet.-

Skrępowanie samorządów na Litwie w ujęciu "Lietuvos Žinias".- "Liet.Žinios"/ NN.279 i 284 z 11 i 17 grudnia 1925 r./ zamieszczają artykuły, świadczące o tem, jak dalece są skrępowane samorządy litewskie przez ingerencję władz centralnych. Uwagi "Liet.Žinios" podajemy w streszczeniu:

Dziś [illegible] litewskie sfery rządzące skrępowały do niemożliwości [illegible] działalność samorządów. Dość przypomnieć przeprowadzoną prz[ez] Krikszczionitów reformę samorządów, na mocy której naczelnicy powiatów stali się jednocześnie prezesami rad powiatowych; [illegible] wybór sołtysów zależeć zaczął od woli naczelników powiatów [illegible] wybierającego sołtysa z pośród trzech [illegible] kandydatów. Najgorzej [illegible] uciskane [illegible] samorządów [illegible] że budżety [illegible] powiatowych, jak również etaty samorządowe mają być zatwierdzane przez Departament Samorządowy. Ustawa ta nie dałaby [illegible] samorządom we znaki, gdyby Departament nie starał się wywierać [illegible] i gdyby, przy zastosowaniu [illegible] ustawy, trzymał się innych paragrafów Statutu Samorządowego. Tymczasem tak nie jest. Oto niedawno np. Departament [illegible] do [illegible] powiatowych, by [illegible] ułożenie budżetów [illegible] do 30 grudnia 1925 r. i [illegible] samorządom [illegible] Departament Samorządowy popełnił [illegible] przez wydanie okólnika, do czego nie jest uprawniony, powtóre zaś przez groźbę wstrzymania wypłaty samorządom [illegible]. Poza tem Statut Samorządowy nie wymienia [illegible] w jakim Departament powinien rozpatrywać i zatwierdzić budżety samorządowe. W tym wypadku samorządy zdane są na łaskę [illegible] Departamentu [illegible] do aż pół roku czekać na [illegible] swego budżetu, niektóre zaś sporne pozycje budżetowe [illegible] nie są zatwierdzone. Dodać przytem należy, że Departament rozpatruje budżety samorządowe jak również wszelkie skargi i apelacje trybem administracyjnym co nie zgadza się ze Statutem Samorządowym i z [illegible] wyklucza możliwość odwołania się do [illegible].-

Naczelnicy powiatowi mają również, jak zaznaczono, zbyt [illegible] prawa, z dotkliwą szkodą dla przewidzianych w statucie praw samorządowych. Tak np. naczelnicy powiatowi częstokroć uniemożliwiają wprowadzenie w życie uchwał samorządowych, a to [illegible] w Departamencie skargi na rzekomą niezgodność danej uchwały samorządowej z [illegible] tendencją. Stwierdzić więc należy, że centralne organa administracyjne /Departament Samorządowy/ rządu [illegible] roli i bez żadnego [illegible] wtrącania się na [illegible] samorządów. Nic [illegible] dziwnego, że te ostatnie z utęsknieniem wyczekują nowych wyborów do Sejmu, które być może położą kres wszystkim [illegible] bezprawiom.

VI.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Dyrektorjat Kłajpedzki uzyskał votum zaufania.-Nowomianowany Prezydent Dyrektorjum kraju Kłajpedzkiego podał do wiadomości p.Gubernatora,iż Dyrektorjum już zostało utworzone.-

W skład jego wchodza oprócz p.Simonajtisa:Kajrys z Szvłokarczmy - radca prawny /bezpartyjny. Stumbur - rektor szkół /bezpartyjny/, Baldżus - dyrektor dla spraw rolniczych /partja rolnicza / Schasffeter - dla spraw handlu i przemysłu /specjalista/. 16 stycznia sprawy Dyrektorjum zostały już przejęte.19 stycznia w Sejmiku została odczytana deklaracja nowego Dyrektorjum.-

Wyraża ona nadzieję,iż Dyrektorjat zdoła rozproszyć atmosferę nieufności,w której znajdują się grupy Sejmiku,oraz że nowa władza pracować będzie dla dobra ~~partji~~ kraju.-

Kończąc przewodniczący Simonajtis oświadczył,że właściwie słowa nie dowiodą tu niczego,trzeba pracować.Cały program streszcza się w haśle wspólnej pracy dla dobra kłajpedzkiego okręgu.

Wszystkie frakcje Sejmiku zajęły pozycję wyczekującą,oświadczając,że będą oczekiwały rezultatów działalności Dyrektorjum - i wtenczas zajmą stanowisko.Na podstawie tych oświadczeń Dyrektorjum objęło urzedowanie.-

Petycja Sejmiku Kłajpedzkiego do Ligi Narodów.- "Lietuva" podaje treść petycji,jaką wystosowały partje większości Sejmiku Kłajpedzkiego do Ligi Narodów.Petycja brzmi w sposób następujący:

Do Ligi Narodów w Genewie

Tylża,13 grudnia 1925 .

Sejmik Kraju Kłajpedzkiego,który został wybrany zgodnie ze statutem Kraju Kłajpedzkiego,uznanym przez Ligę Narodów, a którego wyborów ludność domagała się od sześciu lat,ostatecznie zebrał się;w pracy jego jednak rząd litewski systematycznie czynił trudności.Na mocy art.17 statutu Kraju Kłajpedzkiego prezes i członkowie Dyrektorjum winni posiadać zaufanie Sejmiku.Co się tyczy składu Dyrektorjum,to prawo interwencji gubernatora ogranicza się tylko formalnem prawem zamianowania prezesa Dyrektorjum,który na podstawie statutu zanim pełni swe obowiązki,winien cieszyć się zaufaniem Sejmiku.Partje większości Sejmiku,które stanowiły wspólny front od samych wyborów i uzyskały 93% wszystkich głosów,zaproponowały rządowi kandydaturę kilku osób,dobrze posiadających oba języki: nie odegrywały te osoby poważnej roli podczas wyborów,niektóre z nich nawet nie należą do żadnej partji,lecz wszystkie miały zaufanie Sejmiku.-

Tymczasem 1 grudnia Gubernator bez porozumienia z Sejmikiem zamianował pełniącym obowiązki prezesa p.Jozupajtisa, który był dotąd Dyrektorem Kraju,lecz który,jako członek dymisjonowanego Dyrektorjum Borcherta,niema już zaufania Sejmiku, nie zważając na powtórne wotum nieufności,on nie podał się do dymisji.Rząd litewski pragnął uniknąć konfliktu,pozostawiając wbrew woli Sejmiku "Dyrektorjum Pracy Borcherta",zatem wbrew statutowi pozwalając na utworzenie Dyrektorjum Pracy p.Jozupajtisowi.-

Sejmik,którego wymagania rząd litewski uważa za zbyt wielkie,dlatego jest takim,że nie ma możności pracować.Ludność jest bardzo zaniepokojona takiem postępowaniem władz litewskich będącem w sprzeczności z zasadami demokratycznemi i statutem kraju Kłajpedzkiego;ludność widzi w niem prowokację do nierozważnych kroków i obawia się,aby ciężkie położenie ekonomiczne i wielkie bezrobocie nie dały możności do rozpanoszenia się bolszewickich elementów.-

Większość Sejmiku prosi Ligę Narodów o zapewnienie wprowadzenia w życie zasad,na których opiera się autonomja, oraz o wpłynięcie na rząd litewski,by zamianował prezesa,posiadającego zgodnie ze statutem zaufanie Sejmiku.-

Partje większości Sejmiku.Partja rolnicza Kraju Kłajpedzkiego,Gubba,poseł od właścicieli ziemskich.-

Partja ludowa Kraju Kłajpedzkiego,poseł Kraus,przewodniczący Sejmiku oraz Izby Handlowej.-

Partja socjaldemokratyczna Kraju Kłajpedzkiego,poseł Seewald,sekretarz Syndykatu.-

P r a s a n i e m i e c k a o D y r e k t o r j u m K ł a j - p e d z k i m p. S i m o n a j t i s a .- Królewiecka "Kgb.Allg.Zt" pisze,że:

wiadomość o wyrażonej przez frakcje "frontu jedności" zgodzie na osobę p.Simonajtisa,jako na prezydenta Dyrektorjum w Prusach była przyjęta z największem zdumieniem.Jest dziwny kompromis.Należy jednak wierzyć,iż p.Simonajtis bądź co bądź jest lepszym,aniżeli jakikolwiek inny Litwin.Pozatem p.Simonajtisowi wypadnie oczyścić aparat urzędniczy od litewskiego elementu którego jest zadużo.Na szczęście część urzędników pozostaje Niemców,którzy zachowują swe pruskie tradycje.Niektórzy z tych urzędników chcą przenieść się do Niemiec.Dziennik przestrzega ich by tego nie robili,lecz pozostawali w kraju Kłajpedzkim, gdzie należy podtrzymać Niemczyznę.W końcu dziennik zaleca p. Simonajtisowi stać w obronie mającego wielką wartość elementu kultury niemieckiej w kraju." -

"Germania" zauważa,że kompromis co do osoby prezydenta Dyrektorjum był jedynym wyjściem z ciężkiego stanu kryzysu.-

"Frankfurter Ztg" uspakaja Niemców,pisząc,że:

chociaż prezydent Dyrektorjum jest Litwinem,jednak członkowie należą do"frontu jedności" i p.Simonajtis nie będzie mógł w łonie Dyrektorjum uprawiać "wielkolitewskiej" polityki.-

P o d j ę c i e u k ł a d ó w f i n a n s o w y c h p o m i ę d z y K o w n e m a K ł a j p e d ą .- "Mem.Dampfboot" N.20 z 24/I.26 r. podaje:

W tych dniach udał się p.Simonajtis w towarzystwie komisji sejmikowej do Kowna dla podjęcia układów na różne tematy szczególnie jednak dla podjęcia układów finansowych.-

IV - V, SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.-

Wywiad "Idische Stimme" u pos. B. Lutyka.- "Idische Stimme" odbyło szereg wywiadów z przywódcami poszczególnych stronnictw w sprawie przyszłych wyborów do Sejmu.Pos.Frakcji Polskiej B.Lutyk zainterpelowany w tym przedmiocie przez współpracownika pisma żydowskiego oświadczył,co następuje:

Frakcja polska broni nietylko interesów mniejszości polskiej,ale zarazem i mniejszości narodowych wogóle.W przyszłym Sejmie Frakcja Polska łącznie z innymi przedstawicielami mniejszości narodowych w dalszym ciągu będzie prowadziła walkę przeciwko prześladowaniom mniejszości narodowych.Widoki powodzenia w akcji wyborczej zależą m.in. od planowanych poprawek do ordynacji wyborczej.O ile ordynacja wyborcza nie ulegnie zmianie,spodziewamy się, iż Frakcja nasza zyska w przyszłym Sejmie jeszcze jednego posła,piątego.Co do poprawek do ordynacji wyborczej należy nadmienić,iż sprzeciwiają się one konstytucji i wogóle są skierowane przeciw mniejszościom narodowym.W wyborach do Sejmu zamierzamy utworzyć blok tylko z mniejszościami narodowemi,jesteśmy jednak przeciwnikami zjednoczonej listy wyborczej.-

Zainterpelowany co do innych stronnictw politycznych, pos.Lutyk oświadczył,iż socjaliści zapewne uzyskają kilka mandatów kosztem Darbo Fed.,natomiast demokracja chrześcjańska utraci kilka mandatów.Pos.Lutyk sadzi,iż pewne powodzenie w wyborach odniosą nowe ugrupowania lub stronnictwa,jak np: grupa "Santara",która w obecnym Sejmie reprezentuje poseł Skipitis.Co do "Pażangi" pos.Lutyk nie rokuje jej powodzenia i wątpi,czy zyska chociażby kilka mandatów.

Uważamy wogóle, - zakończył swój wywiad pos.Lutyk, - iż przyszły Sejm będzie się składał ze związku Ukininku Sajunga z ludowcami.Przedstawiciele tych dwuch stronnictw wejdą do gabinetu.-

Zapytany wreszcie co do stanowiska do Żydów,pos.Lutyk oświadczył iż frakcja polska pragnie autonomji narodowościowej dla wszystkich mniejszości narodowych,takiej,jaka mają mniejszości w krajach sąsiednich,np: w Estonji i innych.-

O naszą przyszłość". Dzień Kowieński" w N.14 z dnia 19 stycznia b.r. umieszcza artykuł p.t."O naszą przyszłość",w którym rozpatruje sytuację w jakiej się znalazło społeczeństwo polskie w Litwie w związku z reformę rolną,pogrążająca mnóstwo polskich rodzin w stan upadku gospodarczego i przewarstwiająca ludność Litwy nietylko pod względem ekonomicznym,ale i kulturalnym.Wyjątki tego artykułu,ze względu na to,że dają ogólna charakterystykę sytuacji i nastrojów ludności polskiej w Litwie podajemy poniżej:

Liczna i dosyć zamożna dotąd warstwa szlachecka,dziś zubożona,została usunięta w cień bezpowrotnie.Na plan pierwszy wysunęła się cała masa drobnych jednostek gospodarczych,dorabiających się,ubogich.Ci nowi gospodarze składać się będą z "sawanoriów" ochotników wojskowych i byłych ordynarjuszów,z elementu zupełnie odrębnego od typu przeciętnego gospodarza litewskiego,konserwatysty i tęgiego pracownika.Prawdopodobnie,wytworzą oni nowy typ wieśniaka.Przypuścić trzeba,że to będzie wieczny malkontent,bardzo biedny i nie wdrożony do uporczywej pracy, dający chętnie posłuch prądom radykalnym,płynącym ze wschodu.-

IV - V. SPRAWY POLSKIE I INNYCH EMIGRACJI NARODÓW[illegible]

[illegible]

Wieńcem takich oto sąsiadów zostaną otoczone nasze centra dworskie.Czy potrafią centra zharmonizować się z nowem otoczeniem i czy wogóle harmonja tutaj będzie możliwą? Oto jest pytanie od rozstrzygnięcia którego przyszłość ziemian w znacznej części zależną będzie.-

Jeżeli ziemianie,cudem jakimś zdołają przełamać wszelkie piętrzące się trudności i stworzyć wzory intensywnej kultury rolnej,która promieniowałaby dokoła,wówczas wpływ i znaczenie takiego ośrodka kultury byłyby niezmiernie doniosłe i o harmonji z otoczeniem nie byłoby tak trudno.-

Artykuł dalej daje bardzo trafną charakterystykę wzmagającego się u Litwinów antagonizmu względem polaków i w jego świetle przedstawia widoki dalszego współżycia ludności polskiej i litewskiej w Litwie:

Wogóle nad całą przyszłością polską w Litwie gromadzą się chmury:całe młode pokolenie litewskie wychowuje się w nieprzejednanej niechęci do Polaków; wpaja się w młodzież litewską przekonanie,że jedynymi sprawcami wszelkich nieszczęść historycznych Litwy są Polacy,że to oni zniweczyli olbrzymie niegdyś państwo Gedymina,wraz z Unją wprowadzili poddaństwo chłopa,a potem przez własny nierząd zgubili swoją i litewską wolność i niepodległość.Oczywiście z historjozofją tego pokroju dyskusja nie jest możliwą.Kogo tutaj mogą obchodzić wnioski bezstronnej historji? Wychowawcom młodzieży chodzi o wykopanie nieprzebytej przepaści między Litwinami i Polakami,jakaż to przepaść pogłębia się z każdą chwilą.Dzisiaj jeszcze większość starszego pokolenia litewskiego,przynajmniej wiejskiego,jest bierna w sporze polsko-litewskim,ale młodzież już inaczej jest nastrojoną.Jakżeż trudnem będzie współżycie Polaków ze zdecydowanie wrogiem przyszłem całem społeczeństwem litewskiem w najbliższej przyszłości.-

Niestety artykuł stwierdza zastój i raczej cofanie się niż postęp w kulturalno-oświatowem i społecznem życiu Polaków w Litwie:

Z żalem wypada stwierdzić zastój w naszem życiu kulturalno-oświatowem,raczej już cofanie się niż postęp.Oto np: w powiecie Rosieńskim z trzech szkół pozostała tylko jedna,a i ta walczy rozpaczliwie z brakiem środków,ratując sie "tańcującemi wieczorami".Prawdopodobnie wszędzie powtarza się to samo.-

Nawoływanie o grosz wdowi uzupełnia tą smutną charakterystykę rozpaczliwego stanu w jakim sie znalazła polska ludność Kowieńszczyzny,która i ilościowo i jakościowo przedstawiała wartości niezwykle dla życia i rozwoju polskiego narodu cenne,a która wobec stosowania względem niej przebiegłych metod wynaradawiania i ubożenia zbliża się do stanu quautité negliquable.Końcowe wezwanie "Dnia Kowieński" przytaczamy poniżej:

Gdyby wszyscy bez wyjątku znosili swój zaiste grosz wdowi na rzecz utrzymania szkół nie zbrakłoby środków.Ostatecznie trzeba zrozumieć,że to nie jest żadna filantropja,to nie łaska pańska,która na pstrym koniu jedzie,ale obowiązek obywatelski,obowiązek honoru i sumienia.Niestety i w innych dziedzinach widzimy objawy zastoju.Oto taki "Prodrol" o szerokim programie działalności,istnieje dziś już tylko na papierze.-

Jeżeli nie potrafimy własnemi siłami rozwijać naszego życia kulturalnego, złożymy świadectwo żeśmy "morituri", żeśmy tu ostatni Mohikanie, którzy znikną bez śladu, zalani obcą kulturą.-

Sprawa przejęcia na korzyść państwa litewskiego przedwojennych długów w Wileńskim ziemskim banku i Suwalskiem T-wie wzajemnego kredytu.-

Prasa wileńska już podawała wiadomość, że do gabinetu ministrów w Kownie został wniesiony projekt przejęcia przez państwo litewskie należności Wileńskiego Banku Ziemskiego i Suwalskiego T-wa Wzajemnego Kredytu. Obecnie Echo Kowieńskie dowiaduje się, że gabinet ministrów w Kownie rozpoczął rozważanie projektu prawa, dotyczącego uregulowania przedwojennych długów pod zastaw nieruchomości w wyżej wymienionych bankach.

Wszystkie tego rodzaju długi, według projektu prawa mają być egzekwowane na korzyść państwa litewskiego.-

W wywiadzie udzielonym temuż dziennikarzowi, minister skarbu p.Karwialis oświadczył w tej sprawie co następuje:

"Specjalne warunki obecnej chwili, na skutek których wileńskie i suwalskie instytucje kredytowe przeszły w ręce polskich okupantów uniemożliwiają dokonać wykupu założonych majątków w drodze zwrotu listów zastawnych, jak to przewiduje statut Wileńskiego Banku Ziemskiego.-

Dlatego też pożyczki, wydane przez powyższe instytucje kredytowe pod zastaw nieruchomości, będą musiały ulec uiszczeniu na podstawie ogólnego przyjętego przez Sejm prawa o zmianie na lity długów w rublach i markach.-

W danym wypadku prawo przewiduje spłatę jednego lita za każdy rubel długu.-"

x x

x

Podług Kowieńskiego "Echa" projekt przyjęcia przez Rząd litewski wierzytelności bankowych ma się opierać na traktacie Litwy z Rosją Sowiecką, mocą którego Litwa przejmuje cały majątek rządowy powstały z upaństwowienia przez Sowiety majątków prywatnych.-

Właściciele zadłużonych nieruchomości w owych bankach mieliby podobno otrzymać pewne ulgi w spłacie tych długów do kas skarbowych.-

Rząd jednak ma nieuwzględniać sum spłaconych po wojnie bankom przez właścicieli i ściągać je na rzecz Skarbu Państwa ponownie.-

K o n f e r e n c j a m n i e j s z o ś c i n a r o d o w y c h L i t w y , Ł o t w y i E s t o n j i w R y d z e .- "Dzień Kowieński" N.16 z dn.21/I.26 r. pisze:

Zjazd mniejszości narodowych Estonji,Litwy i Łotwy odbył się w Rydze w gmachu związku niemieckich organizacyj,w bardzo ładnym starym trzypiętrowym domu w starem mieście.Lokal ten ogniskuje w sobie wysiłek około 60 organizacji i towarzystw najrozmaitszego charakteru od banku niemieckiego począwszy,a na prywatnym uniwersytecie o zakroju akademickim skończywszy.-

Skład i otwarcie konferencji.-

Pośród zebranych parlamentarzystów zabrakło reprezentacji niektórych mniejszości: posłowie Rosjanie z Estonji nie przybyli pomimo,że ich się spodziewano.Szwedzka i żydowska mniejszości z Estonji nie mogły przysłać przedstawicieli z tej racji,że nie posiadają one posłów w Sejmie,zaś wybory do Rad Narodowych /na podstawie autonomji/jeszcze się nie odbyły.Nie obyło się bez zapytań,zdumienia,a w konsekwencji i oburzenia, wobec nieprzybycia posła Rosjanina z Litwy p.Jerina.Rosjanie rumienili się za niego,kładąc podobny stan rzeczy w Litwie na karb braku związku rosyjskich przedstawicielstw parlamentarnych.-

Obrady rozpoczęły się w sobotę 16 stycznia b.r. W Konferencji wzięli udział;posłowie: z Łotwy - Wilpiszewski /frakcja polska/,Szpolański i Jupatow /fr.ros./,Dubin,Łazerson i Nurok /fr.żyd./,Alsleben i Schiemann /fr.niem ; z Litwy: Budzyński /fr.polska/,Garfunkel /fr.żyd./ Kinder i Rogal /fr. niem./; z Estonji: de Fries i Amende /fr.niem./.-

Prócz wymienionych uczestniczyli w pracach konferencji adwokat Baumgertel z Litwy i redaktor Grossberg.-

Dr.Schiemann zagajając konferencję,wskazał w swem przemówieniu,że inicjatywa zwołania narady przedstawicieli mniejszości narodowych państw bałtyckich powstała w Genewie.-

Rozwiązanie problemu mniejszości bałtyckich jest jednocześnie rozwiązaniem całego szeregu kwestyj politycznych i gospodarczych odnośnych państw.-

Drugiem zadaniem konferencji jest - według słów dr. Schiemanna - omówienie spraw związanych z przygotowaniami do następnej konferencji w Genewie.-

Przygotowania te muszą być poczynione z wielką uwagą, gdyż poprzednia narada mniejszości w Genewie nabrała wielkiego znaczenia w polityce europejskiej.-

Po otwarciu konferencji i wyborze prezydjum,w skład którego weszli posłowie po jednym z 4 narodowości,wyłącznie reprezentowanych w Łotwie,a mianowicie: p.p.Wilpiszewskiego,Schiemanna,Nuroka i Jupatowa rozpoczęły się referaty i sprawozdania poszczególnych delegatów.-

Odgłosy Konferencji Genewskiej.-

Dość ciekawe dane przez wzgląd na odgłos,jaki Kongres Genewski w świecie wywołał,podał pos.Amende.

W referacie "o genewskiej konferencji mniejszości" p. Amende zastrzegł się stanowczo przeciwko nadawaniu międzynarodowemu ruchowi mniejszości charakteru antypaństwowego.Na poparcie swych słów referent wskazał na fakt,że słuszność postulatów mniejszości uznały wszystkie państwa i prasa całego świata z wyjątkiem komunistycznej "Humanité".-Zasługuje na uwagę, że prezes kongresu pos.Wilfan otrzymał wysoce przychylne listy od sekretarza Ligi Narodów sir Erick Drummonda i szefa wydziału mniejszościowego przy Lidze p.Colbana,w których oni wyrażają zadowolenie z charakteru Kongresu,jego uchwał i gotowości współpracy zjednoczonych mniejszości w dziele,jakie Liga sobie zakreśliła.-

Ciekawe,że w Rumunji w czas jakiś po kongresie jedno z najpoważniejszych stronnictw politycznych wkluczyło do swego programu autonomję kulturalną dla mniejszości narodowych.-

Konferencja mniejszości narodowych Litwy, Łotwy i Estonji [illegible]

[illegible] N.15 z dn.21/I.26 r. [illegible]

Zjazd mniejszości narodowych [illegible] Litwy i Łotwy odbyło się w Rydze [illegible] związku [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] Konferencji.

[illegible] przedstawicieli [illegible] Konserwatyści [illegible] Litwy [illegible] mniejszości [illegible] a w Konserwacji [illegible] Litwy [illegible] rosyjskich [illegible] nych.-

Obrady rozpoczęły się [illegible] 16 [illegible] udział [illegible] Łotwy - Wilpiszewski [illegible] Szpilman [illegible] żyd./ Aleksander i Schiemann /Niemiec/ [illegible] polska [illegible] Estonji [illegible] i Amende [illegible]

Prócz wyżej wymienionych przedstawicieli [illegible] konferencji [illegible]

Dr. Schiemann [illegible] konfer[illegible] wskazał w swem przemówieniu [illegible] inicjatywy [illegible] przedstawiciele mniejszości [illegible] w Genewie.-

[illegible] jest jednolity [illegible] politycznych i pos [illegible]

Drugie zadanie konferencji jest - według słów dr. Schiemanna - zaświadczenie [illegible] z przygotowaniami do następnej konferencji w [illegible]

Przygotowania te muszą być poświęcone wielką uwagą, gdyż poprzednia [illegible] mniejszości w Genewie nabrała wielkiego znaczenia w polityce europejskiej.-

Po otwarciu konferencji i wyborze prezydjum, w skład którego weszli [illegible] z 4 narodowości, wyjąwszy reprezentowanych [illegible] p.p. Wilpiszewskiego, Schiemanna, Nur[illegible] rozpoczęły się referaty i [illegible] poszczególnych [illegible]

O[illegible] Konferencji Genewskiej.-

[illegible]

[illegible] Amende.

[illegible] z Litwy [illegible] Komitetu [illegible] narodowych [illegible] w Genewie [illegible] "Humanitas". [illegible] [illegible] narody [illegible] Kommenda i [illegible] przykład [illegible] mniejszości w [illegible] [illegible]

[illegible] Kowna [illegible] z [illegible] politycznych [illegible] do swego [illegible] dla mniejszości narodowych.-

Dla nas,Polaków,nie jest to bez podwójnego znaczenia,mamy tam bowiem swoich rodaków.-

W Niemczech również jedno ze stronnictw niemieckich na Szlezwigu,jako pierwsze w Rzeszy opowiedziało się po Kongresie za autonomją dla mniejszości w Niemczech.-

W sejmie Karynckim też przystąpiono do opracowania projektu prawa o autonomji kulturalnej.

Krajowy rząd Kroacji zwrócił się do dra Schiemanna z prośbą o opracowanie projektu autonomji kulturalnej dla Rusinów.-

Jugosławja wprowadziła u siebie - na podstawie opracowanej w Genewie ideologji mniejszości - pewne ulgi dla swych obywateli innych narodowości.-

Do międzynarodowego ruchu mniejszości narodowych zgłosiły akces nowe grupy,jak np: flamandzka.-

Gdy mowa o skutkach Genewy,to nie można przemilczeć i samej konferencji ryskiej,myśl której,na skutek porozumienia się osób zainteresowanych w Genewie,przyoblekła się w ciało.

Znaczenie ruchu mniejszości narodowych w życiu międzynarodowem.-

Prof.Łazerson podkreślił znaczenie ruchu mniejszości narodowych w życiu międzynarodowem.Zależnie od sposobu działania w państwie,którego są obywatelami,mogą mniejszości łagodzić wszelkie tarcia,oddziaływując pokojowo na współnarodowy kraj.Na tej drodze mogą mniejszości odegrać poważną rolę w pacyfikacji Europy.-

Rozwijając dalej teoretycznie konieczność wprowadzenia tak do prawa międzynarodowego,jako też do kodeksu poszczególnych państw żywotnych postulatów mniejszościowych,pos. Łazerson wytacza argument,nadający specjalnie ważne znaczenie odbywającej się Konferencji: on uważa, że te trzy państwa,posiadając mniejszości narodowe nie pokrewne z trzema narodami dominującymi: estońskim,łotewskim i litewskim,tem samem wolne są od niebezpieczeństwa irredentyzmu względem siebie i dlatego mogłyby łatwiej niż inne stać europejskiemi laboratorjami zaczątków realizowanego prawa mniejszościowego na wzór jedynej dziś Estonji,która pierwsza ideę powyższą zrealizowała.W praktyce jednak,zaznacza mówca,tak nie jest: Litwa,która kilka lat temu wysunęła się na czoło i obiecywała stać drogowskazem nowej polityki,dziś stała się przykładem tego,jak być nie powinno.-

Rozwój prawodawstwa mniejszościowego wb Estonji.-

Z kolei zdał sprawę rozwoju prawnego położenia mniejszości w Estonji pos.de Vries.Informacje jego były nadzwyczaj ciekawe i ważne.Okazuje się,że prawo autonomji przyjęte przez Sejm w Estonji nie było jakimś politycznym bleufem.Obecnie przechodzi ono w praktyce wszystkie stadja,przewidziane prawem i krok za krokiem realizuje się.Prawo to opartem było na ustawie Kierońskiego z 1917 roku,jakie on zaprojektował dla samorządów.Pierwsi zorganizowali się Niemcy,gdyż mają przeważnie ludność wielkomiejską,więc i praca łatwiej postępuje. W tej chwili Rada Narodowa jest w trakcie przejmowania pod swój zarząd szkół niemieckich rządowych i samorządowych w Rewlu; finansowanie tych szkół i nadal obciążać będzie rząd i samorządy,środki te atoli przechodzą do rozporządzenia Rady. Wykonywanie w praktyce prawa niniejszego napotyka na masę nie przewidzianych technicznych trudności,które załatwiać i usuwać trzeba nie bez walki i pracy,gdyż niema żadnych innych podobnych precedensów w innych państwach.Są to nowe wciąż kwestje,na które trzeba kompromisowe znaleść rozwiązania.Jednak w walce tej,podkreślił sprawozdawca,władze są najzupełniej lojalne i prawo,raz wydane respektowane jest w pełni.To jest kraj,gdzie mniejszości doznały w przeszłości ciosów srogich /reforma rolna/,lecz prawo raz przyjęte tam działa i nie jest narzędziem do bezprawia względem bezbronnych.-

Charakterystycznem jest,że przy uchwalaniu ustawy tej przyjęto minimum 3000 mieszkańców,by nie wykluczyć najmniejszej mniejszości,t.j. Żydów,których w Estonji jest 3050 i którzy są w tej chwili w fazie organizowania swej Rady.-

Rosjanie zorganizują się tam najpóźniej,gdyż,zamieszkując wiejskie okręgi,zupełnie jednolite narodowo,mają samorządy w swych rękach i potrzeba autonomji nie jest tak pilna jak dla reszty.-

Jak dalece liberalnem i konsekwentnem jest prawo estońskie,dowodzi okoliczność,że w okolicach,gdzie mniejszość narodowa staje się większością,jak to np: ma miejsce z Rosjanami, Estończycy sami przechodzić mogą na prawa mniejszości i korzystają z prawa autonomicznego.-

W praktyce z tego nie zrobili jeszcze użytku.-

Z prawa opodatkowania niemiecka Rada Narodowa w Estonji w obecnej chwili korzystać nie będzie,lub tylko w minimalnych granicach,gdyż mają oni tam dość dobrze zorganizowaną dobrowolną ofiarność ludności na cele kulturalne,zaś dobroczynność,objęta prawem autonomji / ma być osobne prawo wydane/,ma również swe specjalne instytucje.-

Sprawa zbliżenia ekonomicznego państw reprezentowanych przez mniejszości.-

Na temat stosunków ekonomicznych dość ciekawe wyjaśnienia dali posłowie z Łotwy i Estonji o faktycznych trudnościach tak nadzwyczaj opornego regulowania stosunków ekonomicznych pomiędzy reprezentowanemi państwami.Stosunek Łotwy i Estonji utknął na różnicy interesów poszczególnych gałęzi gospodarczych w państwach. Toż samo,chociaż w innej formie,daje się powiedzieć o Łotwie i Litwie.-

Po wypowiedzeniu się wspomnianych przedstawicieli,przewodniczący zwrócił się do posłów z Litwy,prosząc o wypowiedzenie panujące wśród nich opinji oraz określenie postępów zagadnienia,poczynionych w rządowych sferach litewskich.Delegaci nasi oświadczyli,że w materji tej i wogóle w kwestji polityki zagranicznej głosu zabierać nie będą,a uczynić tego nie mogą,nie będąc dopuszczonymi do udziału w pracach komisji Sejmu Litewskiego.Oświadczenie to spotkanem było ze strony uczestników z najwyższem zdumieniem.Na tem przerwano dalsze dyskutowanie zagadnień zbliżenia ekonomicznego pomiędzy trzema państwami,a odnośnych rezolucji nie poddawano dnia następnego pod głosowanie.-

Położenie ekonomiczne mniejszości w Łotwie i Estonji.-

Z kolei ilustrowali poszczególni delegaci ekonomiczne położenie swych mniejszości.Wszędzie mniejszości mają takie,lub owakie trudności do zwalczania,ale z danych jasno zarysowało się,że Łotwa i Estonja pomimo wszystko wyprzedziły Litwę w odradzaniu się materjalnem szerszych warstw mniejszości.A we wszystkiem przebija się jedno: praworządność.Wyżyny rządowe wolne są od stronności ~~x x~~ i złe woli.

Zatrzymamy się tutaj nad przemówieniem posła Budzyńskiego,które w streszczeniu przedstawia się następująco:

Położenie ekonomiczne mniejszości polskiej w Litwie. /Przemówienie posła Budzyńskiego/.

Naogół polska mniejszość Litwy pod względem społecznym i zawodowym,a także jej ekonomiczne warunki bytowania,niewiele różnią się od charakterystyki danej przez przedmówcę,posła polskiej ludności Łotwy p.Wilpiszewskiego.-

Dane polskiego położenia ekonomicznego są najbardziej jaskrawe w odniesieniu do rolnictwa.Na skutek reformy rolnej mniejszości narodowe Litwy,a wśród nich w ogromnej przewadze

Polacy,przyjmując oficjalne ceny na ziemię,tracą około 1 miljarda litów / 100 miljonów dolarów/ w wywłaszczanej ziemi i lesie,po odliczeniu wydzielanych im 80 ha centrów.Prawem przewidziane odszkodowanie,płacone w obligacjach państwowych,po 36 latach,wynosi 1/120 cześć przeciętnej wartości ziemi za grunta najlepsze i najlepszem położeniu się znajdujące.- Za grunta słabsze i ekonomicznie gorzej położone majątki odszkodowanie powyższe znacznie się zmniejszy.-

Usuwanie od nadziału ziemią ludności polskiej.-

Straty powyższe w polskiem posiadaniu narodowem, niestety nie zostały zmniejszone przez przybytek ziemi u tych warstw polskiego społeczeństwa,które miałyby prawo na utrzymanie ziemi.W dokumentach urzędowych nie znajdziemy ani jednego,któryby opiewał,że petent dlatego nie otrzymał ziemi,że jest Polakiem.Z drugiej jednak strony urzędy,odpowiedzialne za wykonanie reformy agrarnej,nie mogą się również wykazać danemi,że Polacy w nadziale ziemi uwzględniani są choć w przybliżonej proporcji do faktycznej liczebności naszej w kraju.-

Na jakiekolwiek bądź zmniejszenie strat wywołanych wywłaszczeniem nasz stan posiadania nie może liczyć ze strony nadziału ziemią bezrolnych,już z tego chociażby powodu że nowowydzielane działki nie sa zdolne do rozwinięcia się w zdrowe ekonomiczne gospodarstwa dzięki brakowi dostatecznego poparcia ~~xxxxxxxxxxx~~ materjalnego ze strony państwa,nie rozporządzającego koniecznemi do tak kolosalnej przeróbki ustroju kapitałami.-Wytworzoną tą drogą warunki wywołujące emigrację,która w ubiegłym roku zwiekszyła się.-/do Francji Brazylji/.-

Trudności finansowe ekonomiczne.-

Trudności finansowo ekonomiczne,jakie dziś Litwa odczuwa,w przeważnej części przypisać można charakterowi litewskiej reformy rolnej.Opinja publiczna kraju,dochodzi dziś po kilku latach doświadczenia do tych wniosków,przed jakiemi polscy posłowie w Sejmie ostrzegali przed ogłoszeniem reformy.-

Człowiek,kierujący w Litwie polityką finansowo-gospodarczą miał w kołach ~~miał~~ swego stronnictwa publicznie przyznać,że bilansu handlowego nie da się zrównoważyć,o ile reformy rolna w dzisiejszej swej formie nie będzie przerwaną.-

Groźba ponownego ściągania przez państwo należności spłaconych już przez dłużników instytucjom kredytowym.-

Do stosunków kredytowych na Litwie dałoby się nie jedno zastosować z tego,co przytaczali panowie z Łotwy.Mamy i swoje specyficzne trudności.Własność rolna korzystała z kredytu w Litwie głównie z dwóch źródeł: Wileńskiego Banku Ziemskiego i Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie.- Mamy sporo rolników,którzy posiłkując się dogodnemi warunkami walutowemi,gdy mieliśmy u siebie papierową markę,spłacili swe długi przedwojenne.Wobec tego,że instytucje te leżą po za granicami władzy państwowej litewskiej,polskie akty rejentalne o spłacie sum dłużnych nie sa w Litwie uznanawanemi ze strony urzędów hipotecznych i tą drogą sztucznie zmniejsza się zdolność kredytowa tych gospodarstw.Nie uspakajają opinji także i absurdalne z punktu widzenia międzynarodowego prawa pogłoski uparcie podtrzymywane w kołach miarodajnych,że przedwojenne należności obywateli litewskich we wspomnianych bankach,nie wykreślone jak wyżej wspomniano z hipotek,ma przejąć na siebie Skarb Państwa i ściągać je od dłużników w stosunku do normy przyjętej przez litewską ustawę waloryzacyjną.-

Drugi dzień obrad,-

Sprawa autonomji kulturalnej w Litwie i Łotwie.-

W następnym dniu obrad 17 stycznia,dłuższy referat, uzasadniający z punktu widzenia państwowości rację bytu prawnie zabezpieczonej autonomji kulturalnej,wygłosił pos.Łazerson.

Nie bez humoru wspomniał,że nikt przecież nie posądza miast o separatyzm państwowy dla tego,że posiadają one swe samorządy i prawo ściągania podatków dodatkowych na potrzeby miejskie.W stosunku do mniejszości stosuje się jednak stale zarzut,że byłoby "państwem w państwie" dawać mniejszościom narodowym identyczne z miastami samorządy.-

Zwłaszcza w stosunku do tych państw,które w swej Konstytucji i prawach dodatkowych wypisały obowiązek udzielenia mniejszościom prawa narodowego samookreślenia i rozwoju rodzimej kultury,a które dziś tego prawa uporczywie nie udzielają, mówca skierowuje zarzut,że one same rozsadzają Konstytucję i czynią zamach na państwo,na Konstytucji bowiem rozwój swój oparły.-

Widoki na autonomję w Łotwie omawia dr.Schiemann.Prawa takiego dotychczas nie uzyskano.Wysiłki po temu mniejszości czynią nadal,pomimo,że w praktyce mają swoją autonomję szkolną wcale niezłą,czego dowodzi brak tarć i niezadowoleń.Naogół są dane, że nastrój antymniejszościowy w łotewskiem społeczeństwie słabnie i wzrastają warunki do współpracy organicznej.- Godnym zaznaczenia jest fakt,że obecny premjer miał publicznie zaznaczyć,iż naród łotewski przekonywuje się o niemożności pracy wbrew i bez poparcia mniejszości narodowych.-

Straty Żydów w dziedzinie samorzadu narodowego na Litwie.-

Pos.Garfunkel z kolei referował o stratach,jakie poniosło żydostwo Litwy w dziedzinie samorządu narodowego.Litwa przestała być przodownicą prawodawstwa mniejszościowego.Sieć 168 gmin żydowskich,które rocznie ściągały 800 tys.litów i rozwijały szeroką działalność w dziedzinie pomocy społecznej,już nie egzystuje.Pomoc socjalna przez gminy żydowskie udzielana przewyższała znacznie rozmiary pomocy,udzielanej przez całe Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.Prawo,które czyniło z gminy przedmiot prawa publicznego,zostało zastąpione przez surogat,z którego ludność żydowska zdecydowała się nie korzystać.Cała ludność mniejszościowa w Litwie stanowi jeden front obronny.-

Skutki braku autonomji narodowej w dziedzinie szkolnictwa polskiego na Litwie.-

Do punktu porządku dziennego o autonomji narodowej pos Budzyński do wywodów pos.Garfunkela dodał co następuje:

Dowodem,jak dalece jest potrzebna autonomja narodowa w Litwie jest fakt,że z 40 szkół początkowych polskich,jakie pozostały polakom po okupacji niemieckiej i zostały uzyskane wysiłkiem naszym przed paroma laty,dziś pozostało 12.Jak nagłą potrzebą jest autonomja narodowa u nas,dowodzi również fakt,że nawet wówczas,gdy szkół mieliśmy około 40,tylko 10% dzieci w wieku szkolnym, mieliśmy pod dachem szkolnym,podczas gdy w ogóle w kraju cyfra ta wynosiła 33%,a jedna klasa szkół początkowych przypadała w kraju na 800 mieszkańców,zaś 1 klasa polskich szkół na 3200 mieszkańców polskich.Dzisiejszy stosunek naturalnie jest bez porównania mniejszy.Nieco lepiej przedstawia się sytuacja szkolnictwa średniego.Dotacje rządowe dla polskich gimnazjów wynoszą około 2,5% co stanowi 1/3 sum,należnej ludności polskiej w stosunku do faktycznej jej liczebności.-

W dziedzinie obsyłania szkół personelem nauczycielskim i jego kontrolowaniem nawet w szkołach prywatnych,niestety, mniejszości Litwy nie mogą się poszczycić warunkami,jakie przedstawili koledzy z Estonji i Łotwy.Prawa jakiejkolwiek kontroli wychowania lub nauki w szkołach na Litwie mniejszości nie posiadają.Prawo mniejszości i udział sprowadza się do opłaca-

nia podatku państwowego i opłaty dobrowolnej na szkoły prywatne.-

O wysiłkach wprowadzenia w Sejmie litewskim autonomicznego prawa t.zw."Rad Narodowych" i treści tego prawa,zbliżonego do zasad estońskich,mówca nie wspomina,gdyż większości były one wiadome.-

Jednomyślność w odniesieniu do postulatów autonomji kulturalnej.-

Po pos.Kinderze,który zatrzymał się nad sprawami religijnemi w Litwie wogóle,a bolączkami kościoła ewangelickiego w szczególności i potrzebie wolności w używaniu języka własnego w kościelnem życiu,przewodniczący stwierdził jednomyślność zebranych w odniesieniu do postulatów autonomji kulturalnej.-

Sprawy obywatelstwa państwowego.-

Z kolei debatowano nad zagadnieniem przynależności państwowej.Sprawa ta wyjątkowo ostro występuje w Łotwie,gdyż prawo wymaga od kandydatów na obywatelstwo łotewskie 20 lat osiedlenia,czego udowodnić nie mogą zwłaszcza Żydzi,gdyż tereny Łotwy były za caratu po za granicą osiadłości Żydów.-Mieszkali Żydzi przed wojną pokoleniami nawet,ale za paszportami wydawanemi w innych okolicach Rosji.Rząd obecny obiecał poczynić pewne ulgi.-Podniesiono,że najliberalniejsze prawo obywatelstwa obowiązuje w Polsce.-

Zakończenie zjazdu.-

Jedynym zgrzytem podczas konferencji było wystąpienie pos.Dubina Żyda z Rygi.Napaścią na swych współwyznawców z Rygi i Kowna,sposobem ujęcia swych rozumowań,wywołał jednomyślną bardzo niepochlebną ocenę jego po budek,które wyraźnie nosiły charakter osobisty,podejrzanej moralnej wartości.Idzie on luxem po za frakcją żydowską.-

Wobec tego,że Polacy,Niemcy,Żydzi,Węgrzy i Rumuni utworzyli związki swych mniejszości rozrzuconych w państwach europejskich,wyrażono pragnienie,by grupa rosyjska w Rydze podała inicjatywę utworzenia związku rosyjskiego,na co ona chętnie przystała.-

Program przyszłego Kongresu omawianym nie był,gdyż obowiązuje uchwała Kongresu,mocą której opinję w tej materji wyraża poszczególne narodowe związki mniejszości.-

Następną konferencję wyznaczono w Kownie.-

U c h w a ł a r y s k i e j k o n f e r e n c j i m n i e j s z o ś c i n a r o d o w y c h .- "Dzień Kowieński" z dn.22/I.26 N.17 pisze:

Konferencja mniejszości narodowych Litwy,Łotwy i Estonji,jaka obradowała w Rydze 16 - 17 b.m.,przyjęła następującą uchwałę:

Konferencja parlamentarnych przedstawicieli mniejszości narodowych Łotwy,Estonji i Litwy,po wysłuchaniu sprawozdania o sytuacji mniejszości w trzech pomienionych państwach,stwierdza pocieszający fakt jednomyślności zdań we wszystkich poruszonych kwestjach,zwłaszcza: w sprawie usunięcia walki narodowościowej z dziedziny polityki gospodarczej państwa,przeprowadzenia narodowo-kulturalnej autonomji oraz w sprawie nadania praw obywatelstwa.-

Konferencja uważa za bezwzględnie niezbędne wszechstronne wzmacnianie w przyszłości nici nawiązanej pomiedzy przedstawicielami mniejszości narodowych drogą ścisłej współpracy.-

X. KRONIKA. a/Zagraniczna.-

Pakt gwarancyjny sowiecko-litewski? "Dziennik Wileński" z dn.16/I.26 r. N.12 podaje następującą wiadomość

W związku z niedawnym pobytem Cziczerina w Kownie, rząd litewski postanowił zawrzeć z ZSSR pakt gwarancyjny. Pertraktacje wstępne w sprawie zawarcia traktatu gwarancyjnego prowadzi w Moskwie poseł litewski Bałtruszajtis.-

Rząd sowiecki żąda od Litwy wyrzeczenia się udziału w konferencjach państw bałtyckich, uważając je za skierowane przeciwko Z.S.S.R. Jest to ze względu na Łotwę najtrudniejszy punkt w żądaniach Rosji.-

Oficjalne pertraktacje mają się rozpocząć w połowie stycznia r.b. Ze strony rządu sowieckiego prowadzić je będzie członek kolegjum komisarjatu ludowego do spraw zagranicznych, Arałow, ze strony zaś Litwy poseł pełnomocny i minister Bałtruszajtis.-

Konwencja litewsko-łotewska w sprawie spławu drzewa.- Sejm łotewski dnia 19 stycznia ratyfikował konwencję litewsko.łotewską w sprawie spławu drzewa pogranicznemi rzekami obu państw.-

Sprawa ostatecznego podpisania umowy ekonomicznej litewsko-łotewskiej. "Jaunakas Zinas" piszą, że w Łotwie ma się wrażenie, że w litewsko-łotewskich układach ekonomicznych obie strony wykazują chęć dojścia do porozumienia. Dziennik w dalszym ciągu zauważa, że jeśli umowa nie będzie podpisana już teraz w Kownie, to podpisanie to odbędzie się na następnej naradzie w Rydze w marcu. Delegacja łotewska wyjeżdża w pełnym składzie na czele z przewodniczącym p.K.Ulmanisem, który udaje się nie jako prezes ministrów, lecz jako przewodniczący delegacji. Razem z nim udaje się do Litwy poseł litewski w Rydze p.J.Auksztolis, który oficjalnie jest członkiem delegacji litewskiej, nieoficjalnie zaś asystuje premjerowi łotewskiemu.-

Litewski Bank Międzynarodowy organizuje wycieczkę do Ameryki.- Chcąc dać okazję inteligentom litewskim odwiedzić swych krewnych w Ameryce i bliżej się zapoznać z Litwinami amerykańskimi i Ameryką, prezes Zarządu Litewskiego Banku Międzynarodowego J.Romanas urządza w tę wiosnę wycieczkę do Ameryki. Wycieczkowcy wyjadą w końcu maja lub w początku czerwca. Droga z Kłajpedy do New Yorku lub Bostonu i z powrotem będzie kosztowała koło dwóch tysięcy litów.-

b/Kronika wewnętrzna.-

Bezrobocie w Kownie.- Dn.8 stycznia r.b. odbyła się wielka demostracja bezrobotnych. Tłum bezrobotnych około 200 osób udał się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, gdzie delegację bezrobotnych przyjął minister p.Endziułajtis. P.Minister na żądanie przez bezrobotnych pracy oświadczył, iż pieniądze na prowadzenie robót publicznych Zarządowi Miejskiemu są już wyasygnowane i że Ministerstwo czeka tylko na przedstawienie planu tych robót. Przybyła zatem policja rozproszyła tłum bezrobotnych, którzy udali się następnie do Zarządu Miejskiego. W Magistracie oświadczono im, że plan robót publicznych już dawno został przedstawiony do Ministerstwa; dlaczego jednak nie wydaje ono funduszów - niewiadomo.-

W czasie pobytu delegacji bezrobotnych w Zarządzie Miejskim jakoby zażądano z Ministerstwa telefonicznie o spisanie nazwisk i adresów tych delegatów. "Socjaldemokratas" zauważa na to z ironją: "Kto wie, czy ulży to położeniu bezrobotnych?".-

Jednocześnie bezrobotni wystosowali oświadczenie do Gabinetu Ministrów, Sejmu, Kowieńskiej Rady Miejskiej i sejmowej frakcji socjal-demokratycznej.-

W oświadczeniu tem czytamy między innemi następujące ustępy; które dosadnie malują grozę położenia:

"W samem mieście Kownie zegestrowano 1500 rodzin bezrobotnych robotników. Codzienne zwalnianie z fabryk /z Centralnych Warsztatów Wojskowych, Warsztatów Rejonu Dróg Wodnych, robotników kolejowych, portowych i in./ tę liczbę stale zwiększa. Licząc średnio w rodzinie po trzy osoby, już teraz jest bez żadnych środków do życia 4.500 głodnych ludzi...

X. K R O N I K A : a/Zagraniczna.-

[illegible] Dziennik Wileński z dn. 20/I 36 r. Nr. 19 podaje [illegible]

W związku z [illegible] pobytem [illegible] w Kownie, rząd [illegible] postanowił zawrzeć z [illegible] w sprawie zawarcia traktatu [illegible]

Rząd sowiecki [illegible]

[illegible]

[illegible] Ostatnio [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

b/Kronika wewnętrzna.-

[illegible]

[illegible] dni...

Większość nas jest bez pracy już dwa lata;tylko w ciągu krótkiego sezonu letniego / 1 - 2 miesięcy/ niektórzy z nas mieli możność jeden - drugi dzień popracować,pozostały czas codzień chodzimy szukając pracy w różnych zakładach.Lecz napróżno,pracy niema...

Według samych tylko wiadomości Samorządowego Komitetu Wsparcia za niepłacenie komornego 302 rodziny bezrobotnych wyrzuca się z mieszkania.W stolicy Litwy kilka tysięcy ludzi,robotników i ich rodzin giną od głodu i chłodu.Zrozpaczeni bezrobotni sami pozbawiają siebie życia / 6 stycznia jeden się zarznął w ogrodzie miejskim,są topielcy/.-

O naszej sytuacji wie rząd,wie samorząd miejski,lecz ani jeden,ani drugi poważnie o to się nie troszczy...

Doszliśmy do kresu.Dłużej cierpieć nie mamy sił.Nie możemy spokojnie patrzeć na głód,który męczy nasze dzieci i żony.Człowiek głodny za siebie nie odpowiada...Umieramy z głodu"...

Z temi dwoma żądaniami zwracamy się raz jeszcze do rządu, do samorządu miejskiego i do tych ludzi,którzy siebie jeszcze uważają za ludzi,żądamy pracy i chleba".- /Następuje szereg podpisów./.-

c/ Kronika gospodarcza.-

P o r ó w n a n i e c e n p r o d u k t ó w w L i t w i e z i n e m i k r a j a m i .- Centralne Biuro Statystyczne podaje dane porównawcze cen niektórych produktów w różnych państwach.Centnar pszenicy kosztował w Kownie /wyrażając wszystkie ceny w litach/ 27,25 l. w Rydze - 29,19, w Berlinie - 27,59, w New Yorku - 33,21. Żyta: w Kownie - 19,50, w Rydze - 20,04, w Berlinie - 17,29, i w New Yorku - 18,87.- Jęczmienia: w Kownie - 18,55, w Rydze - 18,52.- w Berlinie - 23,62.- w New Yorku - 16,55.- Owsa : w Kownie 18,10.- w Rydze .- 17,55.- w Berlinie - 20,55.- w New Yorku - 14,42.- Ziemniaków: w Kownie - 6,00.- w Rydze - 8,93.- w Berlinie 3,86.- 1 klg. masła: w Kownie - 7,60, w Rydze - 8,93.- w Berlinie - 9,64.- mięsa wołowego : w Kownie - 1,90.- w Rydze - 2,19.- w Berlinie - 4,10.- Wieprzowego: w Kownie - 3,60.- w Rydze - 3,57.- w Berlinie - 5,54.- dziesiątek jaj: w Kownie - 2,50.- w Rydze - 3,42.-

N o w i w ł a ś c i c i e l e T - w a "M a i s t a s ".- Zarząd T-wa "Maistas" podaje do wiadomości,iż Ukininku Sajunga oraz Związek Kooperatyw Rolnych zaangażowali się do przedsiębiorstwa Twa Maistas.Wkład pomienionych Towarzystw stanowi 85% ogólnego kapitału.

O s t a t n i t r a n s p o r t m o n e t s r e b r n y c h .- Elta donosi: Dn.14 stycznia pociągiem kłajpedzkim dostarczono do Kowna drugi i ostatni transport monet srebrnych,zawierający ogółem monet na sumę 7.500.000. lit.wagi ok.21 tonny.-

W p ł y w y M i n i s t e r s t w a K o m u n i k a c j i .- W grudniu roku ubiegłego litewskie koleje żelazne otrzymały w gotówce 2.515.000 lit. wpływów,z czego na koleje szerokotorowe przypada 2.325.000 lit.,wąskotorowe - 190.000 lit.-

K o w i e ń s k i e c e n y t a r g o w e z dn i a 15 s t y c z n i a 1926 r o k u .- Jaja 3,50.- mleko 60 - 70.- śmietana 3 - 4, masło śmietankowe - 8, masło solone - 7, ser 2,50.- gęś 14 - 16,krowy dojne 500 - 600, konie pociągowe 600 - 700.-

d/Kronika z zakresu spraw polskich i in.mniejszości

D e l e g a c j a P o l a k ó w u a r c y b i s k u p a M a t u l e w i c z a .- We środę dn.13 stycznia odwiedziła arcybiskupa Matulewicza w sprawach kościelnych delegacja Polaków parafjan z Pobójska.-

S p r z e d a ż z l i c y t a c j i c e n t r ó w r o z p a r c e l o w a n y c h m a j ą t k ó w .- Urząd Reformy Rolnej ogłasza,iż 4 - 5 lutego r.b. o godz.10-ej rano w Kownie przy ul.Kiejstuta N.15,pokój 33 odbędą się przetargi na sprzedaż centrów rozparcelowanych dworów i młynów wodnych.-

Na licytację są wystawione następujące objekty.-

W pow.Birżańsko Podwolskim:

1.Działka N.6 z maj.Sliże. 37 ha. 2.Centrum majątku Liklany 38 ha. 3"Działka Nr.1. z maj.Kirszuny, 5.500 kw.metr.

W pow.Jezioroskim: 4.Centrum maj.Wiancewo,42 ha.-
W pow.Kowieńskim: 5.Centrum maj.Bojany 73 ha.6.Działka N.9 /łaki/ z maj.Maćkobudy,13 ha. 7.Centrum maj.Czekiszki,30 ha. 8.Centrum maj.Stawidwór, 45.ha.-
W pow.Kiejdańskim: 9.Centrum folw.Pikielewicze 40 ha, 10. Działka N.20 z maj.Hrynkiszki,69 ha: 11.Działka N.25 z maj.Rudonatajcie, 50 ha.12.Działka N.16 z m.Staniuny, 21 ha.-
W pow.Krytyngowskim:13.Centrum maj.Aleksandrowo 59 ha.14. Centrum m.Karklany 30 ha.15.Centrum m.Trepkalnie 79 ha.16.Centrum m.Lepajcie 77 ha.-
W pow.Marjampolskim: 17.Centrum m.Mazuryszki 43 ha.-
W pow.Sejneńskim: 18.Wodny młyn w Gozdawach 1 ha.-
W pow.Możejkowskim:19.Centrum m.Królewicze 61 ha.20.Centrum folw.Damiany Wielkie 20 ha.21.Centrum folw.Warkaliszki, 25 ha.22.Młyn wodny w Lelajciach 5 ha.-
W pow.Rosieńskim:23.Centrum m.Promiodrzew,35 ha.24.Centrum m.Tomki,40 ha.-
W pow.Szawelskim:25.Działka Nr.12 z centrum folw.Małdeń 25 ha.26.Działka N.21 z centrum folw.Małdeń 35 ha. 27.Działka N.31 z centrum folw.Małdeń 35 ha.28.Działka N.23 z centr.folw.Małdeń 81 ha. 29.Centrum m.Karpiszki,24 ha.-
W pow.Taurogowskim:30.Centrum folw.Deginy,56 ha.31.Działka Nr.63 "Wingis" z maj.Tauregi, 21 ha.-
W pow.Telszewskim:32.Młyn wodny z działką ziemi N.11 w Łonkołokach,16 ha.33.Centrum folw.Narbutyszki 37.ha.34.Młyn wodny w Olsiadach 3 ha. 35.Młyn wodny w Kodziach 1 ha.-
W pow.Trockim:36.Centrum m.Karweliszki 30 ha.37.Młyn wodny w Siemieliszkach ok.8.000 metr.kw. 38.Młyn wodny w Mitkiszkach 2 ha.-
W pow.Wiłkomierskim:39.Centrum m.Łazary 38 ha.40.Wyspa na jeziorze z owocowym ogrodem z m.Łazary 13 ha. 41.Centrum m.Antokol 1.47 ha.-
W pow.Uciańskim: 42.Centrum m.Deksnie, 37 ha.-
W pow.Wyłkowyszkowskim:43.Wodny młyn w Bakszyszkach Ortelskih 3 ha.-
W pow.Szaklowskim: 44.Działka wioski Sabiny.11 ha.45.Centrum m.Nowydwór,18 ha.-

Zwiększenie formatu "Dnia Kowieńskiego".- Z dniem 17 stycznia r.b. "Dzień Kowieński" został zwiększony do rozmiarów podwójnych dotychczasowej jego objętości.-

Zebranie studentów Polaków.- W niedzielę dn. 17 stycznia odbyło się walne zgromadzenie członków Zjednoczenia Polaków studentów Uniwersytetu litewskiego.-

Pociągnięcie do odpowiedzialności "Idische Stimme".- Redaktor dziennika żydowskiego "Idische Stimme" został pociągnięty do odpowiedzialności sądowej za umieszczenie w N.282 artykułu: "Prowokuja socjaldemokratów", w którym czynią się zarzuty policji politycznej o prowokowanie posłanki do Sejmu p.Purenasowej.-

e/Kronika Kłajpedzka.-

Departament dla spraw Kłajpedzkich.- W tych dniach na mocy postanowienia Gabinetu Ministrów został utworzony Departament dla spraw Kłajpedzkich.-

Miljon litów strat z powodu powodzi w kraju Kłajpedzkim.- Dyrektorjum wysłało do Prezesa Ministrów pismo,w którem się wyraża zainteresowanie,mającemi się odbyć układami gospodarczemi między Litwa i Łotwą.Dyrektorjum prosi o dopuszczenie do wspomnianych układów również przedstawiciela kraju Kłajpedzkiego.-
Prócz tego Dyrektorjum prosi władze centralne o wyasygnowanie 300.000 litów na naprawę zepsutych wskutek powodzi mostów i dróg bitych.Po obliczeniu okazało się,że straty wynikłe przez zepsucie dróg bitych, mostów i grobli wynoszą z górą miljon litów.-

f/Kronika parlamentarna.-

L i s t o t w a r t y M a r s z a ł k a S e j m u p.W.P e t r u l i s a .- Marszałek Sejmu b.Prezes Ministrów i b.Minister Skarbu p.Petrulis umieścił w "Lietuwie" i "Rytasie" list otwarty w spr sprawie różnych obiegających o nim w prasie i społeczeństwie pogłosek.Protstując takowe p.Petrulis zapowiada pociągnięcie do odpowie - dzialności sądowej wszystkich osób,rozpowszechniających o nim fałszywe i oszczercze wiadomości,w pierwszym rzadzie zaś autora artykułu umieszczonego w N.50 - 51 "Lietuvisa" p.t."Zle",oraz dr. W. Schall'a za ogłoszenie w "Dresd.Neueste Nachr."znanego artykułu. Poseł litewski w Niemczech p.Sidiskauskas został upoważniony zaprosić adwokata w Niemczech do wytoczenia sprawy przeciwko dr.Schall.

Pozatem p.Petrulis oświadcza,iż podejrzenie o rzekomej jego ucieczce z Litwy zagranicę jest wymysłem;wyjazd jego do Szwajcarji został spowodowany stanem zdrowia jego małżonki,której wybitne powagi lekarskie zaleciły niezwłoczny wyjazd na kuracje w góry.-

P r o c e s y s ą d o w e p. P e t r u l i s a .- "Rytas" dowiaduje się,iż p.Petrulis upoważnił mecenasa Staszinskasa do pociągnięcia do odpowiedzialności redaktora dziennika "Liet.Zin" za rozpowszechnienie oszczerczych wiadomości,dotyczących osoby p. Petrulisa.-

Pozatem w "Lietuwie" ukazała się notatka,iż należący do partji ludowej p.Cezary Pietrauskas,przemawiając w Słowikach,publicznie oświadczył,iż p.Petrulis wyjechał zagranicę i zabrał 5 mil. lit.,które na jego imie przywódcy partji rzadzacych byli złożyli w bankach zagranicznych na cele agitacyjne.-

Na skutek tej notatki p.Petrulis zakomunikował "Rytasowi" iż powyższa wiadomość o 5 miljonach jest czczym wymysłem,za który p.Pietrauskas zostanie przez p.Petrulisa pociągnięty do sądu.-

W ten sposób p.Petrulis wytoczył procesy za oszczerstwo już czterem osobom.-

R e d u k c j a p e r s o n e l u u r z ę d n i c z e g o o r a z e t a t ó w u r z ę d n i c z y c h .- W całym szeregu urzędów państwowych zarzadzono ostatniemi czasy redukcję personelu urzędników oraz zmniejszenie etatów.-

g/Kronika oświatowa.-

Z a p r o s z e n i e z a g r a n i c z n y c h p r o f e s o r ó w n a U n i w e r s y t e t K o w i e ń s k i .- Prasa kowieńska podaje:W bieżącym semestrze na wydział humanistyczny na 2 miesiące zostaje zaproszony na wykłady z dziedziny filologji profesor Uniwersytetu w Kilonji Frenkiel.Wydział prawny czyni zabiegi o uzyskanie środków na zaproszenie prof.Mandelsztama na wykłady prawa międzynarodowego.-

Z U n i w e r s y t e t u .- Prasa kowieńska podaje: W nocy z 10 n na 11 stycznia zmarł kierownik gabinetu geologicznego docent inż. Marjan Tamaszauskas.Z tego powodu wywieszono na gmachu uniwersytetu chorągiew żałobna i w dniu pogrzebu,13 stycznia nie było żadnych wykładów.Wykłady w Uniwersytecie po świętach rozpoczęły się dn.8 st stycznia.Odbywają się one jednak tymczasem nieregularnie z powodu przenosin fakultetu teologicznego i humanistycznego do nowego lokalu przy ul.Podgórnej.Niedawno odbyły się egzaminy z litewskiego dla nowowstępujacych abiturjentów szkół o języku wykładowym nielitewskim

h/Kronika prasowa.-

P i s m o p o ś w i ę c o n e s p r a w o m s a m o r z ą d o w y m .- W styczniu zaczyna wychodzić pismo miesięczne poświęcone sprawom samorządowym p.t."Głos Samorządów".Miesięcznik ten będzie organem Związku Miast i miasteczek Litwy.Prenumerata ma wynosić 16 litów rocznie.Pojedyńczy numer 2 lity.-

Kronika parlamentarna.

List otwarty [illegible] b. Marszałek [illegible] b. Prezes ministrów i b. minister [illegible] p. Petrulis umieścił w "Lietuvis" i "Rytas" list otwarty [illegible] różnych [illegible] o nim w prasie i społeczeństwie [illegible] p. Petrulis [illegible] osób [illegible] i oszczerczych wiadomości [illegible] rządu [illegible] w Niemczech [illegible] do [illegible] p. Petrulis [illegible] o p. Petrulisie [illegible] tych [illegible] zarzutów [illegible]

Przeciw [illegible] p. Petrulisa. - "Rytas" donosi, że p. Petrulis uważał [illegible] za potrzebne [illegible] do [illegible] redaktora dziennika "Lietuvis" za rozpowszechnianie oszczerczych wiadomości dotyczących osoby p. Petrulisa.-

[illegible] 15 [illegible] 5 [illegible] Petrulis [illegible] Na [illegible] Petrulis [illegible] obecnie [illegible] posłów [illegible] osobom.-

Redukcja urzędników [illegible] W całym szeregu urzędów państwowych zarządzono ostatnio znaczne redukcje personelu urzędników oraz zmniejszenie płac.-

Kronika oświatowa.

Zaproszenie zagranicznych profesorów na Uniwersytet Kowieński. - Prasa kowieńska podaje: W bieżącym semestrze na wydział humanistyczny na 2 miesiące zostaje zaproszony na wykłady z dziedziny filologii prof. [illegible] uniwersytetu w [illegible] Frankiel. Wydział prawny czyni zabiegi o uzyskanie środków na zaproszenie prof. Kandelsztama na wykłady prawa międzynarodowego.-

Z Uniwersytetu. - Prasa kowieńska podaje: W nocy z 10 na 11 kwietnia zmarł kierownik gabinetu geologicznego docent inż. [illegible]. Z tego powodu wywieszone na gmachu uniwersytetu chorągwie żałobne i w dniu pogrzebu 13 kwietnia nie było zwykłych wykładów. Wykłady w Uniwersytecie po świętach rozpoczęły się dn. 8 kwietnia. [illegible] przeniesienie fakultetu teologicznego i humanistycznego do nowego lokalu przy ul. [illegible]. Niedawno odbywające się egzaminy z litewskiego [illegible]

Kronika prasowa.

[illegible] samorządo- [illegible] pismo [illegible] 16 [illegible] litewskiej [illegible]